Стенограммы

XIII Рийгикогу, VII Сессия, Очередное пленарное заседание

Вторник, 20.02.2018, 10:00

Отредактированная

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:06 Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (555 SE) esimene lugemine
2. 10:49 Riigikogu otsuse ""Transpordi arengukava 2014–2020" muutmine" eelnõu (573 OE) teine lugemine
3. 11:05 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse (riigikaitselise töökohustuse arvestus) eelnõu (571 SE) teine lugemine
4. 11:09 Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise andmete ja infosüsteemide majutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (563 SE) esimene lugemine
5. 12:06 Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (581 SE) esimene lugemine
6. 12:34 Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (562 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Hanno Pevkur
Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 6. töönädala teisipäevast istungit. Nagu ikka, on istungi alguses võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Esimesena Urmas Kruuse, palun!

10:00 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Auväärsed Riigikogu liikmed! Head külalised! Siin saalis on peetud üsna tuliseid debatte meie looduse ja looduskeskkonna üle. Arvan, et mahepõllumajandus ja selle arendamine Eestis on kindlasti vajalik teema. Kui me oleme kokku liitnud põllu- ja metsamaad, siis võib öelda, et üle poole Eesti Vabariigi maast on n-ö mahe, mis on oluline märk, selleks et meie toidutootjad saaksid maailmas ka hästi eksportida.
Samas on avalikkuse kaudu jõudnud meieni teave, et mahepõllumajanduse toetusi tahetakse vähendada. See on eriti hull olukorras, kus tootjad on ühel hetkel saanud kindlust, et need toetused kestavad, ja on teinud investeeringuid. Aga mis veelgi hullem, tootjad on pöördunud juba ka Maaeluministeeriumi ja parlamendi maaelukomisjoni poole, näitamaks üldsusele, et tegelikult ei peeta sõna.
Seetõttu on meil maaeluminister Tarmo Tammele mitmed küsimused. Ma loen nad ette. Millised olid aastatel 2015–2018 mahepõllumajanduse toetuse ühikumäärad? Kolm ministeeriumi pidid leidma 1. maiks 2017 mahemajanduse programmi rahastamise võimalused ja koostöövormi. Millised on koostöös leitud rahastamisvõimalused? Jne, jne. Selle arupärimisega on ühinenud Reformierakonna fraktsiooni liikmed. Loodame ministrilt selgeid ja otsekoheseid vastuseid. Aitäh!

10:02 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmisena palun Aivar Kokk!

10:02 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Mul on suur au anda kõigi kuue Riigikogu fraktsiooni nimel üle pühade ja tähtpäevade seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõuga soovitakse pühade ja tähtpäevade seadust täiendada punktiga, mis sätestab 1. oktoobri riikliku tähtpäevana – omavalitsuspäevana. 1. oktoobril 1866. aastal jõustus meie avaliku halduse esimene seadus

"Makoggukonna Seadus Baltia-merre kubbermangudele. Ria-, Tallinna- ja Kura-male". Seega möödus 1. oktoobril 2016. aastal 150 aastat ajast, kui eestlastel ja lätlastel tekkis üle sajandite võimalus ise oma elu korraldama hakata ja koos sellega oma avalikku haldust looma. See oli hindamatu kool, mis võimaldas luua Eesti Vabariigi ning samuti taastada iseseisvuse. Alates 1. oktoobrist 1990 asuti omavalitsusliku staatuse mõttes taastama Eestis omavalitsussüsteemi. Esimesena said ametlikult omavalitsusliku staatuse Muhu vald ja Kuressaare linn. Eelnevat arvestades toimuski 4. oktoobril 2016. aastal Riigikogus Eesti esimene omavalitsuspäev. Omavalitsuspäeval märgiti, et Eesti kogukondlik haldus ja hilisem kohalik omavalitsus on olnud vundamendiks, mille kaudu on saadud teadmisi ja kogemusi avaliku võimu teostamiseks ning hiljem omariikluse loomiseks ja selle taastamiseks. Kohalik omavalitsus vajab senisest veelgi suuremat ühiskonna tähelepanu ning kasvava vastutusega koos peaks käima ka tunnustamine ning võimalus kasutada kõiki teid ühiskondliku dialoogi ja teadmiste arendamiseks. Omavalitsuspäeva muutmine riiklikuks tähtpäevaks oleks oluline võimalus omavalitsuste rolli ühiskonnas suurendada ning koos sellega saaks paremini sidustada valdkonna koostööd ja arengut. Eesti omavalitsused väärivad oma riiklikku tähtpäeva. Aitäh!

10:04 Aseesimees Hanno Pevkur

Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise. Riigikogu juhatus otsustab nende edasise menetlemise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse alusel.
Head kolleegid, nüüd on aeg kohaloleku kontrolliks. Kohaloleku kontroll.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreeris ennast 82 Riigikogu liiget, hetkel puudub 19.

---

1. 10:06 Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (555 SE) esimene lugemine

10:06 Aseesimees Hanno Pevkur

Asume tänase päevakorra juurde. Eelmisel nädalal jäi meil pooleli Riigikogu liikmete Jüri Adamsi, Andres Herkeli, Artur Talviku, Krista Aru ja Monika Haukanõmme algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 555 esimene lugemine. Meil oli kõnetoolis Jüri Adams. Härra Adams, palun! Küsimuste voor jäi pooleli Helmen Küti küsimuse juures. Helmen Kütt, teie kord, palun!

10:06 Helmen Kütt

Suur tänu, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Kõigepealt ma tahan väga tänada teid eelmise nädala ettekande ja huvitava ülevaate eest, mis kutsus väga kaasa mõtlema. Ma olen veendunud, et 2023. aastal ei toimu Riigikogu valimised selliselt, nagu nad toimuvad aastal 2019. Aga hetkel tundub muudatuste sisseviimiseks aeg küll suhteliselt mittepiisav olevat. Ma toetan väga ka seda, et eelnev koosseis võtab vastu otsuseid, mis puudutavad järgmist koosseisu, nagu ka kohalike omavalitsuste volikogud võtavad vastu otsuseid, mis puudutavad järgmise koosseisu sissetulekut ja palka. Sellest mõttest tulenevalt küsin: kas ei oleks mõistlik, kui 2019. aastal valitud Riigikogu ja moodustatud valitsus kohe esimesel aastal alustaksid arutelusid, milliste piirkondade ja põhimõtetega minnakse vastu 2023. aasta valimistele?

10:07 Jüri Adams

Aitäh! See, mida me praegu arutame, on küsimus sellest, et nagu on tagantjärele selgunud, tehti omal ajal, viimase Ülemnõukogu ajal, viga sellega, et seadusesse kirjutati valimisringkondade loetelu. See on seal siiamaani püsinud ja praeguseks hetkeks on näha, et sellel on mitu puudust. Seda tuleks aeg-ajalt muuta, aga selle muutmine Riigikogus tähendab kokkuleppe saavutamist vähemalt Riigikogus domineeriva valitsuskoalitsiooni poliitiliste jõudude vahel, mida praegu ei ole olemas. Nii et minu põhiline väide on selline: mitte selles ei ole praegu häda, et meil on järgmiste valimisteni liiga vähe aega jäänud, vaid häda on selles, et valitseva koalitsiooni kolme jõu vahel ei ole kokkulepet, kui suured peaksid valimisringkonnad tulevikus olema. Enamikule nende liikmetest, kes loodavad tagasivalimisele, meeldib rohkem praegune, nendele harjumuspärane valimisringkondade süsteem. Inimesed kandideerivad reeglina ju samas valimisringkonnas, kus nad on varem kandideerinud. Ma kordan veel, et minu arvates ei ole praegu sugugi hilja selle küsimusega tegelda, aga veelgi rohkem võiks sellega

tegelda tõesti 2023. aasta valimiste jaoks.
Kui järgmine Riigikogu kokku tuleb ja see küsimus ei ole nende eest lahendatud – muidugi, iga uus Riigikogu võib ju ka eelmiste Riigikogude otsuseid üle vaadata –, siis nagu te teate, üldiselt on dünaamika selline, et Riigikogu koosseisu esimene aasta läheb enamasti n-ö sisseelamisele, alati on väga palju uusi liikmeid, ja esimese aasta jooksul Riigikogust endast põhimõttelisi olulisi algatusi ei tule. Algatused võiksid tulla valitsevast koalitsioonist valitsuse eelnõudena, aga seda me ei oska praegu ette näha, milline valitsus hakkab olema ja kas tal on tegutsemistahe. Vähemalt teisele praeguse Riigikogu aegsele valitsusele on tüüpiline see, et mingisugust olulist muutmise tahet ei ole. Pigem on tahtmine säilitada olemasolevat, et saaks vanamoodi edasi minna. Nii et on päris tõenäoline, et ka järgmises Riigikogus jõutakse tulevikuküsimuste juurde alles koosseisu tööaja teisel poolel, aga võib-olla ka viimasel aastal. Üldiselt kipuvad need asjad jääma tööaja lõpu peale, kuigi teoreetiliselt oleks väga ilus, et kohe hakataks sellega tegelema, aga elus tavaliselt nii välja ei kuku.

10:11 Aseesimees Hanno Pevkur
Külliki Kübarsepp, palun!

10:11 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Mida sinu analüüs näitab, milline mudel on hea Eesti-suuruses väikeriigis, kas näiteks kuus või 15 valimisringkonda? Kas meil peaks olema palju või vähem valimisringkondi? Millisele parteide süsteemile vastavad ringkonnasuurused võiksid soodustada Eestis arenguid?

10:11 Jüri Adams
Ma kordan siin üle sama mõtte, et Eestis on praegu välja kujunenud selline poliitiline süsteem, nagu on ka meie naaberriikides Soomes ja Skandinaavia riikides, aga ka Lätis ja Leedus, et ei ole mitte kaheparteisüsteem, ei ole kolmeparteisüsteem, vaid parlamendis on palju parteisid. See, et meil oli vahepeal neljast valimisnimekirjast valitud saadikuid, oli ilmselt üsna ebatavaline ja vaevalt see tulevikus nii on. Praegu on meil siin kuue erakonna liikmed ja ma ei imestaks sugugi, kui järgmine kord oleks siin seitsme erakonna liikmed. Kui vaadata eespool nimetatud riike, siis kuus ja seitse on need keskmised arvud, kui mitu nendes riikides parlamenti valitud erakondi on. Siit tuleb järeldus, et oleks hea, kui igas valimisringkonnas jaotataks minimaalselt seitse mandaati, sellisel juhul oleks vähemalt teoreetiliselt võimalik, et igaüks nendest seitsmest erakonnast, kes saavad esinduse parlamenti, saaks võimaluse, et igast valimisringkonnast valitakse üks nende esindaja. See oleks parem valijatele, kes saaksid ennast seostada konkreetse Riigikokku tulnud inimesega. Ma pigem ütleksin, et seitsmele võiks veel ühe mandaadi juurde lisada, nii et oleks kaheksa. Nii et kui me võtame mandaatide miinimumarvuks seitse-kaheksa, mis peaks olema igas valimisringkonnas, siis tuleb välja, et valimisringkondi peaks Eestis olema maksimaalselt 12–13. Kui vaadata Eestit enne sõda ja praegu, siis on näha, et valimisringkondade arv on kõikunud vahemikus 10–12. Kümme valimisringkonda oli Eesti Vabariigis 1920-ndatel aastatel ja taastatud iseseisvuse ajal on olnud kaks varianti: 11 ja 12 valimisringkonda. Nii et see tundub olevat normaalne ja üldiselt vastuvõetav lahendus, mille poole minna. See on see alampiiri küsimus. Ülempiiri küsimust on natuke keerulisem arutada. Eestis kasutatava valimissüsteemi üks põhilisi hädasid või ohte seisneb selles, et sisuliselt proportsionaalne valimine asendatakse, ma ütleksin, juhi valimisega valimisringkondades. Igas valimisringkonnas on oluline ainult nimekirja esikandidaat ja ülejäänud ei ole väga olulised. Kui esikandidaat on saanud palju hääli, siis ta tõmbab enda häältega teisi kaasa. See ei ole minu arvates valimispsühholoogiliselt hea tulemus. Kui meil peaks viidama läbi niisugune reform, et Riigikogu valimisel jääks alles ainult kuus või seitse valimisringkonda, sellisel juhul muutuks kogu valimistehnika tõenäoliselt hoopis teistsuguseks, kui see on praegu, see muutuks rohkem erakonna imago keskseks, mis niikuinii on kõige olulisem element, mis on viimase 12 aasta jooksul välja kujunenud, ja see oleks veelgi vähem seotud konkreetsete kandidaatidega.

10:16 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmine küsija Tarmo Kruusimäe, palun!

10:16 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Te oskasite enda teada väga värvikalt ja täpselt kirjeldada, milline on koalitsioonierakondade seisukoht valimisringkondade kohta. Ma eeldan, et teil on – ja ilma keerutamata – olemas konkreetne arv, mis on ühinenud opositsioonis juba kokku lepitud. Palun öelge, mitu ringkonda see siis on.

10:16 Jüri Adams

Praegu ei ole ju olemas ühinenud opositsiooni. Ma ei tea, et mingisuguseid selliseid läbirääkimisi oleks toimunud. Kui neid on opositsioonifraktsioonide juhtide vahel toimunud, siis sel juhul ei ole mind neist informeeritud. Ma ei ole ka päris kindel, milline on kõige suurema opositsioonifraktsiooni Reformierakonna fraktsiooni seisukoht või kas see üldse on olemas. Ma oskan teile kinnitada ainult seda, et selle parlamendiperioodi alguses, kui võimul oli Reformierakonna juhitud koalitsioon, töötas põhiseaduskomisjonis tõepoolest mitteametlik töörühm. Seda ei juhtinud mitte komisjoni esimees Kalle Laanet, vaid seda juhtis väga energiline tookordne Reformierakonna liige Martin Kukk. Seal oli mitu küsimust arutamisel. Üks oli ka see, mida me täna käsitleme, nimelt valimisringkondade süsteemi muutmine. Ma ei tea täpselt, kuidas see toimus, aga ma oletan, et härra Kuke initsiatiivil küsiti Riigikogu Kantselei valimisteenistuse inimestelt variante ja neilt saadi kolm erinevat võimalikku tulevikuvarianti. Üks keskmine oli kümne ringkonnaga, suuremate ringkondadega süsteem nägi ette vist kuus või seitse ringkonda, aga oli ka väiksemate ringkondadega süsteem, kus oli vist 15 ringkonda. Aga kogu see töö jäi seisma valitsuse vahetuse tagajärjel. Härra Kukk lahkus Riigikogu liikmete seast ja keegi ei ole sama intensiivselt seda tööd edasi ajada võtnud. Need on ainukesed asjad, mida ma praegu oskan teile ütelda.

10:18 Aseesimees Hanno Pevkur

Härra Adams, rohkem teile küsimusi ei ole. Aitäh! Kaasettekande komisjoni nimel teeb põhiseaduskomisjoni liige Helmut Hallemaa. Palun!

10:19 Helmut Hallemaa

Hea eesistuja! Head kolleegid! Esitan kokkuvõtte põhiseaduskomisjonis toimunust. See asi on nihkunud järgmisele nädalale, eelmise nädala neljapäevalt tänasele. Et mitte oma ettekannet väga muuta, siis ma alustan heade soovidega ja kõigepealt soovin teile head kollase maakoera aasta jätku. Eelmisel neljapäeval, kui see küsimus oli päevakorras, oli idamaade kalendri järgi maakoera aasta algus.
Komisjonis toimus selle küsimuse ehk ringkondi muutva seaduseelnõu arutelu, mille Vabaerakond oli esitanud, 6. veebruaril. See seaduseelnõu anti menetlusse 4. detsembril eelmisel aastal. Et olla ajaloo suhtes korrektne ja et kõik siin saalis saaksid aru, mis toimus, siis lisan, et tegelikult põhiseaduskomisjonis ei olnud arutelu valimisringkondade võimaliku muutmise teemal katkenud, nii nagu väitis eelkõneleja küsimusele vastates. Põhiseaduskomisjon juba eelmise aasta lõpul ja minu mälu järgi ka sel aastal tegelikult käsitles valimisringkondade teemat. See tuli päevakorda komisjoni varasema ettepanekuna või palvena riigi valimisteenistusele ja valimiskomisjonile. Mõlemad olid pakkunud välja oma variandid, kolm varianti. Minu meelest väga halva praktikana jõudsid need enne meediasse, aga praegusel IT-ajastul ei olegi seda võimalik vältida, sest komisjoni protokollid on avalikud ja sealt kerkiski see teema üles. Tegelikult selle teemaga juba tegeldi ja selle teemaga tegelemise ajal esitas Vabaerakond oma seaduseelnõu.
Jüri Adams käsitles komisjonis ja siin saaliski seda teemat väga laialt, isegi oluliselt laiemalt, kui see seaduseelnõu ette nägi. Mitmes küsimuses on ka komisjoni töö juba siia saali toodud. Komisjoni istungit 6. veebruaril juhatas Marko Pomerants komisjoni esimehena ning istungil osalesid komisjoni liikmed Jüri Adams, Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Kalle Laanet, Mart Nutt, Mihhail Korb, Rein Randver ja Tiit Terik. Puudusid Arto Aas ja Lauri Luik. Komisjoni istungil olid muidugi ka komisjoni nõunikud ja kutsutud oli riigi valimisteenistuse asejuht Arne Koitmäe.
Komisjoni liige Mart Nutt märkis pärast Jüri Adamsi ettekannet, et teema on oluline ja vajalik ning ka käsitlus oli sümpaatne. Seda arvamust jagasid mitmed teised komisjoni liikmed. Mart Nutt võttis kokku, et kahetsusväärne on see, et Eesti Vabariigi taastamisel mindi lihtsama vastupanu teed, kui rajoonid muudeti maakondadeks ning küla- ja linnanõukogud iseseisva Eesti valdadeks ja linnadeks. Kuid ma ei kujuta ette, kuivõrd tõsisteks vaidlusteks oleks läinud, kui me oleksime siis hakanud piire ühes, teises või kolmandas kohas muutma.
Üsna palju tunti huvi konkreetsete valimisringkondade mandaatide arvu muutuse ja valijate arvu võimaliku muutuse vastu. Kalle Laanet küsis seda Hiiu-, Lääne- ja Saaremaa kohta. Nii Arne Koitmäe kui

eelnõu esitajana ka Jüri Adams kommenteerisid, et 2019. aasta valimistel mandaatide arv selles valimisringkonnas ilmselt ei muutu. Tõenäoliselt üks mandaat nihkub Lõuna-Eestist Põhja-Eestisse, ilmselt Tartu ja Jõgeva maakonna ühisest valimisringkonnast Harju- ja Raplamaale.
Päris huvitav oli kindlasti komisjoni esimehe Marko Pomerantsi analüüs, kuidas muutub valimisringkondades mandaatide arv siis, kui me ei muuda ka 2027. aastaks valimisringkondade jaotust ja piire. Ta tõi välja niisuguse arvutuse, et Haabersti, Põhja-Tallinna ja Kristiine valimisringkonnas kasvaks mandaatide arv 9-st 11-ni, Kesklinnas, Lasnamäel ja Pirital 12-st 14-ni ning Mustamäe ja Nõmme ringkonnas 8-st 9-ni. Kõige suurem muutus toimuks loomulikult Harju- ja Raplamaal, kus see arv tõuseks 14-lt 16-le. Praktiliselt kõik teised valimisringkonnad kaotaks. Hiiu-, Lääne- ja Saaremaal langeks see arv 6-lt 5-le, Lääne-Virumaa valimisringkonna mandaatide arv jääks samaks ja Ida-Virus langeks see 6-lt 5-le, nii et kaks Virumaad kokku saaksid 10 mandaati, Järva- ja Viljandimaa valimisringkonnas langeks see arv 7-lt 6-le, Jõgeva- ja Tartumaa mandaatide arv langeks 8-lt 7-le, Tartu linna arv 8-lt 7-le, Põlva-, Valga- ja Võrumaal jääks samaks, 8, ning Pärnus langeks 9-lt 8-le. Geograafina tõin ma komisjonis välja selle, mis on ju loogiline – selle tõi hiljem oma küsimuses välja ka Mihhail Korb – , et tegelikult elu ongi selline, et järgmistel valimistel, üsna pea, lihtsalt üle poole saadikutest valitaksegi Põhja-Eestis, sest see ongi trend, et rohkem eestimaalasi ja eestlasi elab Tallinnas ja Harjumaal. Seda protsessi ei ole keeratud teistpidi, pigem see protsess jätkub. Seetõttu ilmselt ongi valimisringkondade suuruses kahesugune jaotus. See on nüüd komisjoniväline arvamus, aga ma arvan, et tõenäoliselt tulekski teistmoodi läheneda ja teha Põhja-Eesti ringkonnad lihtsalt väiksemaks. Lääne-Viru tõi Mihhail Korb komisjonis välja kui väga hea näite, kus saadikud eesotsas komisjoni esimehe Marko Pomerantsiga on väga tugevalt oma ringkonnaga seotud, nad seisavad selle ringkonna eest. Tegelikult tehti see valimisringkond ju omal ajal poolkunstlikult ja ühe isiku pärast. Me kõik teame, kelle pärast. Nii et kui see valimisringkond teisega kokku liita, siis saaksime täiesti normaalse ringkonna Põhja-Eesti jaoks, kus ongi suuremad valimisringkonnad.
Eelmisel nädalal lootsin ma küsimusi esitades tänast komisjoni protokolli ettelugemist ja ettekannet lühendada. Ma isiklikult arvan ja ma ka küsisin selle kohta, et valimisringkondade ja nende piiride muutmine ei ole lihtne matemaatiline tehe. Tegelikult peaks selle taga olema nii sotsiaal-majanduslik kui ka majandusgeograafiline analüüs. Seetõttu ei ole hea valimisringkondi juhuslikult kokku panna. Tegelikult esindavad kõik valimisringkonnad oma piirkonda. Kuigi me oleme väikesed, on Eestimaal hästi palju erinevaid piirkondi. Valitud saadikud peaksid oma piirkonda esindama, piirkonnas peaksid tekkivad küsimused olema sarnasemad või sarnased. Mihhail Korb tõi välja ka selle, et tema isiklikult pooldab valimisringkondade arvu suurendamist. Seda on ka varem komisjonis pooldanud mitmed inimesed, kaasa arvatud mina, kui me arutasime ringkondade küsimust. Valimisringkondade arvu suurendamine seoks kandidaadi palju paremini oma ringkonnaga, oma ringkonna esindamisega. Tundsin huvi selle vastu, millal läheb lukku eesootavate valimiste mandaatide arv või missugune valijate arv võetakse aluseks mandaatide jaotusel. Arne Koitmäe tõi välja, et tõenäoliselt moodustatakse valimisringkonnad novembrikuu seisuga. See teema ise on väga põhjalik ja väga lai, analoogsete valimisteemade käsitlusel on siin saalis ja ka komisjonis jutuks olnud, et see ei ole *ad-hoc*-teema. Küsimuste väga lai spekter, küsimuste ulatumine seinast seinani näitab, et sellega tuleks tegelda põhjalikumalt. Seetõttu on selge, et nii lühikese ajaga, mis on jäänud 2019. aasta valimisteni, mis on juba 3. märtsil ehk praktiliselt aasta pärast, ei ole suured, põhimõttelised muudatused võimalikud. Lõpuks kerkis üles ka välisriikides elavate kodanike teema. Kuigi on palju väljaspool Eestit elavaid Eesti kodanikke, siis valimistel osaleb neist ikka äärmiselt väike osa, 3000–3500 inimest. Ma arvan isiklikult ja arvasin ka komisjonis niimoodi, et nad ei ole suuresti ühes või teises ringkonnas, nad on valimisringkondade vahel jaotunud enam-vähem samas proportsioonis, nagu on ringkondade arv. Nüüd menetluslikud otsused. Tegime otsuse tuua küsimus täna saali (konsensuslikult) ja määrata ettekandjaks teie ees seisja (samuti konsensuslikult). Ettepanek oli eelnõu tagasi lükata, mis sai 7 poolthäält: Helmut Hallemaa, Mihhail Korb, Kalle Laanet, Mart Nutt, Marko Pomerants, Rein Randver ja Tiit Terik olid selle poolt, et eelnõu tagasi lükata, vastu olid Jüri Adams ja Jaak Madison, erapooletuid ei olnud. Aitäh!

10:28 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, Andres Herkel soovib midagi täpsustada. Palun!

10:28 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Mitu korda käis siin diskussioonist läbi see, et näiteks IRL toetaks kuut valimisringkonda üle Eesti, Keskerakond 15 ja keegi 12 valimisringkonda. Kas komisjoni aruteludes ka need arvud kajastusid või on need kusagilt mujalt tulnud? Milline on ikkagi õieti see põhiseaduskomisjoni konsensusmissioon või selle küsimuse lahenduse otsing? Te lihtsalt lükkate hea eelnõu praegu tagasi. Kuidas see asi siis ära lahendada? Minu hinnangul on see lahendatav ka eesseisvate valimiste ajaks, aga see koosseis võiks vähemalt jõuda lahendusele 2023. aasta valimiste suhtes. Te ei osuta ettekandjana seda teed, ma ei näe seda. Te tulete komisjoni nimel ütlema, et lükkame eelnõu tagasi. Probleem on ja see ei ole lahendus.

10:29 Helmut Hallemaa

Aitäh küsimuse eest! Komisjoni ettekandjana ma toon siia komisjoni arutelu selles küsimuses. Enda arust ma käsitlesin teemat isegi oluliselt laiemalt. Ma ei tea, kas see on õige või mitte, aga ma ei esinda siin oma seisukohti. Oma seisukohti olen ma esindanud komisjonis küsimusi esitades ja sõna võttes. Olen seda pidanud heaks praktikaks, sest kui ma olen ettekandja, siis ma saan öelda, et ma neid seisukohti esindan. Olen ka siin nendel teemadel sõna võtnud ja küsimusi esitanud. Nii et eks sealt tuleb välja minu seisukoht selle teema kohta. Hea Andres, tegelikult on siin saalis, ma arvan, sellel teemal 101 arvamust. See ei ole tegelikult lihtne teema. Ma osutasin sellele, et küsimuste ja vastuste diapasoon oli väga lai.
Minule meeldis minu ringkonna- ja kodulinnakaaslase Helmen Küti seisukoht ja küsimus. Ta ütles väga ilusasti, et selle teemaga võiks tegelda järgmine koosseis ülejärgmise koosseisu jaoks. Ma siiski arvan, et aasta enne valimisi nii totaalse ja suure muudatuse tegemine ei ole hea ega mõistlik. Ma ütlesin teadlikult seda, et valimised on juba 3. märtsil 2019 ehk sisuliselt, kui arvestada, et praegu käib vabariigi juubeliaasta tähistamine – Eestile ja eestlastele muidugi õnnitlused sellel puhul! –, ongi aasta valimisteni jäänud. Endiselt olen ma sellel seisukohal, nagu ma komisjonis ütlesin, ma ütlesin seda ka siin ja kajastasin seda seisukohta oma küsimustes, et valimisringkondade matemaatiline, arvutuslik tegemine IT-lahenduste abil ei ole lahendus.
Üks asi jäi välja toomata. Just Mihhail Korbi saali tulek tuletas seda mulle meelde. Tegelikult oli põhiseaduskomisjonis jutuks ka see, et maakonnad justkui ei ole enam mingi näitaja, maakondi ei peaks arvestama. Olen totaalselt teisel seisukohal.
Nüüd sinu küsimuse see osa, et mida komisjon teeb. Komisjon tegelikult algatas selle teema, ma võin siin ajaga küll eksida, see oli vist eelmise aasta oktoobris-novembris. See oli ka meedias väga suurelt üleval, sest valimiskomisjoni ja valimisteenistuse koosolekute protokollid olid avalikud ning sedakaudu jõudis see info enne meediasse kui põhiseaduskomisjoni. Meil oli ka komisjonis kokkulepe, et me jätkame tööd selle teemaga. Vahepeal tulite teie oma seaduseelnõuga. Nii et ma arvan, et selle teemaga tegelemist tuleb jätkata. Lahendustena on veel muidki variante pakutud. Peale pakutud kolme variandi, kus oli ette nähtud 7, 10 ja 15 valimisringkonda, on tegelikult ka veel väiksema valimisringkondade arvuga variante pakutud. Vähemalt Viljandimaa kohta arvan ma, et see lahendus, mis ka on laual olnud, aga mis küll meediasse pole jõudnud, ei ole hea, sest siis saab Viljandimaa, mis toimib maakonnana, ära hakitud. Maakondlikke ühise tegemise ja toimimise asju on seal ikkagi väga palju. Ka eilsel omavalitsuspäeval selgus mitme omavalitsusjuhiga rääkides, et pigem on oluline, et maakondlikud omavalitsusliidud hakkaksid toimima maakondade suunajana ja arendustegevuse juhtijana. See on teema, mille kohapealsed inimesed peaksid enda kätte võtma ja haarama seal olulise rolli. Ma arvan, et valimisringkonnad ei tohiks minna maakondliku jaotusega väga vastuollu.

10:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Andres Ammas, palun!

10:32 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Te andsite tõepoolest päris põhjaliku ülevaate komisjoni koosolekul esitatud küsimustest ja antud vastustest, aga neist minu arvates ei selgunud, mis olid ikkagi selle konkreetse eelnõu puudused, mille tõttu komisjoni enamus arvas heaks teha ettepaneku see menetlusest välja arvata, miks see eelnõu ei kõlba selle komisjoni enamuse arvates edasise arutelu alusmaterjaliks. Need nõrkused või puudused, vabandust, minu arvates väga selgelt ei kõlanud. Kas te saaksite need uuesti esile tuua?

10:33 Helmut Hallemaa
Ei saa, sest ega seda protokollis niimoodi ei kajastatud ja niimoodi neid asju tegelikult tõesti ei toodud esile ka. (Naerab.) Sõnavõttude käigus tulid esile väga teravad asjad, nagu ka siin saalis. Ilmselt need olid nende asjade põhjuseks ja küllap ka see, et selle teemaga ikkagi tegeldi ja tegeldakse ning sellega tuleb edasi tegelda. Komisjon oli ju seda meelt, et kui me erinevad variandid välja toome, siis me tuleme ka komisjoni eelnõuga saali, aga see ei ole nende valimiste jaoks väljakäidav ja lõplikult lahendatav asi. See oli tegelikult komisjoni varasematel istungitel päris mitu korda ikkagi laual, mitu korda sai seda mainitud ja öeldud ka siin saalis. Nii et ma ei tea. Ma olen ka mitmes teises komisjonis käinud ja ma ei mäleta, et mõnes komisjonis oleks eelnõu niimoodi analüüsitud, et arutatakse läbi esitatud eelnõu konkreetsed plussid või miinused. Analüüsitakse ikka teemat ja selle olulisust ning siis toimub hääletamine. Eilsel "Õigusriik 100" tähistamisel oli Jüri Raidla ettekandes osutus, et tegelikult toimub isegi kohtus hääletamine, ehkki see ei ole võib-olla kõige parem lahendus. Nii et eks hääletamisel selgus ka seekord tõde.

10:34 Aseesimees Hanno Pevkur
Andres Ammas, teine küsimus, palun!

10:34 Andres Ammas
Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Palun parandage mind, kui ma teid nüüd valesti mõistsin. Ma tegin teie kommentaarist järelduse, et eelnõul pole nagu väga vigagi, aga praegu ei ole komisjoni liikmete enamuse arvates otstarbekas ega vajalik seda teemat käsitleda. Kas ma sain teist õigesti aru?

10:34 Helmut Hallemaa
Ei, ma ei tea. Ma ütlen sulle niimoodi, et kui sa tahad, siis ma võin sulle hiljem oma kommentaarid öelda, miks ma niimoodi tegin. Aga komisjon analüüsis seda eelnõu, ta käis selle läbi, olles eelnevalt valimisringkondade teemat mitmel korral käsitlenud. Kindlasti me töötame valimisringkondade teemaga edasi, ma arvan, põhiseaduskomisjonis ja ka saalis. Hääletuse tulemusena jõuti sinna, kus me praegu oleme. Komisjoni ettepanek oli ja on see eelnõu tagasi lükata (häältega 7 : 2).

10:35 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmisena küsib Keit Pentus-Rosimannus. Palun!

10:35 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Te oma ettekandes mainisite ka väljaspool Eestit elavaid kodanikke. Minu küsimus puudutabki neid. Kas komisjonis oli juttu mõttest moodustada väljaspool Eestit elavate kodanike jaoks eraldi n-ö väliseesti valimisringkond? Eks see tõsi ole, et valimiste vahelisel ajal on need inimesed, kellele Eesti käekäik tegelikult läheb samamoodi korda ja kes on huvitatud selles kaasarääkimisest, sageli tähelepanu alt väljas. Me ise pöörame neile vähem tähelepanu, kui tegelikult valimiste vahelisel ajal võiks. Eraldi valimisringkonna moodustamine võiks aidata seda olukorda parandada. Kas sellest oli komisjonis juttu ja kas sellest on ka varem komisjonis juttu olnud?

10:36 Helmut Hallemaa
Aitäh! Sellel korral oli sellest nii palju juttu, kui ma ise selle kohta arutelu lõpus küsisin, ja oli juttu ka Jüri Adamsi kommentaaris. Ütleme, et informatsiooni vahetusena me seda käsitlesime. Kui põhiseaduskomisjon varem käsitles valimisringkondade eri variante, oli sellest päris põhjalikult juttu. Jah, väljaspool Eestit elab tõesti nii palju Eesti kodanikke, et nad moodustaksid ühe valimisringkonna, aga häda on olnud see, et nad on seni olnud valimistel äärmiselt väheaktiivsed, nendest 80 000 – 90 000 inimesest on viimastel valimistel käinud valimas 3500. See on suurusjärk. Nii et see oleks probleem. Täna jagatakse nad nendesse valimisringkondadesse, kust nad on kunagi ära läinud või kus nendega seotud lähikondsed on elanud. Teema on kindlasti olemas ja sellega on varem tegeldud. Valimiskomisjoni ja -teenistuse inimeste arvamus oli pigem see, et nende inimeste n-ö sidumine on

väga keeruline ja praegu toimiv süsteem ongi selle tõttu nii üles ehitatud. Aga hoopis tõsisem teema on see, et need inimesed võiksid koju tulla, ja me peaksime tegema kõik selle nimel, et need inimesed koju tagasi tuua ja nad ka tuleksid Eestisse tagasi.

10:37 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea ettekandja, kolleegidel rohkem teile küsimusi ei ole. Nüüd on aeg läbirääkimisteks. Andres Herkel, palun!

10:37 Andres Herkel
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Pärast seda viimast ettekannet ei saa ma küll mainimata jätta, et ilmselt on laiskus, mugavus ja saamatus need märksõnad, mis käivad praeguse Riigikogu koosseisu kohta, kui me ei suuda seda probleemi lahendada. Me ei ole tänaseks päevaks jõudnud selleni, et oleksime suutnud valimisringkondadega seotud problemaatika järgmiste, 2019. aasta valimiste võtmes lahendada nii, et see jaotus oleks loogilisem, selgem ja vastaks paremini meil kasutatava valimissüsteemi mõttele.
Ma toon veel kord ära faktid. Meie kõige suuremas valimisringkonnas Harju- ja Raplamaal jagatakse 14 mandaati, varsti on mandaatide arv seal juba 15. Kõige väiksemas ringkonnas Lääne-Virumaal on mandaate vaid viis. Elanike arv neis ringkondades on 131 333 ja 45 402, valimisõiguslike elanike arv, täpsustan. Need käärid on läinud ikka väga suureks ja lähevad ainult suuremaks. Läänemaalt suure tüki territooriumi äravõtmise tõttu on peagi langemas viie mandaadi piirile ka Saare-, Hiiu- ja Läänemaa valimisringkond. Nii et kõik need härra Hallemaa komisjoni nimel antud vastused teevad eelnõu algatajat ikka väga morniks, sest mulle tundub, et tegelikult ei ole üksmeelt. Tegelikult see konsensusmissioon, mille kohta ma küsisin, erakondade vahel ei tööta ja komisjon ei ole seda ka suutnud või tahtnud päriselt otsida, lükates probleemi lahendamist edasi.
Nüüd kaks probleemi, mida ma tahan markeerida ning mis selle eelnõu sisule ja mõttele vastavad. Esiteks see, et ilmselt ei õnnestu tõesti mõistlikult võrreldava suurusega ringkondi teha praeguste maakondade piires või baasil. Maakondade piirid haldusreformi tulemusena natukene muutusid, aga see isegi ei ole võib-olla nii oluline. Lihtsalt see praegune jaotus ja need komplektid, kuidas maakonnad kokku on liidetud, on piisavalt erinevad. Ühe vastuse tegelikult komisjoni ettekandja siin andis. Ma arvan, tõepoolest, et Lääne-Virumaa ja Ida-Virumaa taas valimisringkonnana kokkuliitmisel saaksime mõistliku suurusega ringkonna. Mis puudutab Lääne-, Saare- ja Hiiumaa probleemi, siis siin ilmselt olemasolevate maakondade piiride baasil me seda saavutada ei saa, küll aga, kui mõelda Läänemaa endistele ajaloolistele piirkondadele, mis praegu jäävad kas Pärnu- või Raplamaa koosseisu, siis on neid erinevusi võimalik oluliselt tasandada.
Teine probleem aga, mille see eelnõu püstitab ning mis on minu arvates väga oluline ja tähelepanuväärne, on see, kas on üldse õige, et meie siin saalis kui erakondade esindajad, n-ö asjast huvitatud subjektid langetame otsuseid ringkondade ja mandaatide arvu üle, või oleks mõistlikum see, kui selle otsuse teeks etteantud raamides keegi teine. Me oleme pakkunud, et otsuse teeks Riigikantselei, kuulates ära ka Vabariigi Valimiskomisjoni ettepaneku, ja see otsus tehtaks nendes piirides, et mandaatide arv ringkonnas oleks 8–13. See võib olla ka 7–12, sel juhul jääks osa tühjenevaid praegusi ringkondi võib-olla mõneks ajaks alles, aga põhimõtteliselt peaks selline jaotus meie valimissüsteemile vastama. Sellisel juhul oleks Eestis 10–11 ringkonda. Kui me hakkame rääkima ka väliseesti valimisringkonnast, siis saame ühe juurde lisada. Aga ette antaks raamid ja selle konkreetse küsimuse lahendamise saaks jätta täiesti spetsialistidele, nii et siin ei oleks iga kord debatti, millega Riigikogu mõistlikul ajal enne järgmisi valimisi kuidagi toime ei tule.
Oma viimase teema lühikeseks arenduseks palun ma lisaaega.

10:42 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun! Kolm minutit lisaaega.

10:42 Andres Herkel
Nii palju ei tarvitsegi.
Saadikute kohalik seotus. See on üks olulisi teemasid, mille ma tahan siiski alla joonida. Jah, ideaalist rääkides, me kõik oleme andnud vande Eesti Vabariigile, me esindame inimesi üle Eesti, aga eriti esindame neid valijaid, kes konkreetsest valimisringkonnast on meid siia lähetanud. Selles mõttes ei ole

mandaatide arv ringkonnas ja valimisringkondade arv mitte vähetähtsad elemendid, selleks et see seos saaks mõistlikult toimida. See on see koht, kus ma tahan väga kritiseerida seda, kui kellelgi on idee viia valimisringkondade arv Eestis näiteks kuuele või seitsmele, või veel enam seda, kui tahetakse teha kogu Eestist üks ja sama valimisringkond Riigikogu valimise mõistes. Eespool oli küsimus Euroopa Parlamendi valimise kohta – siis on ju täiesti mõistlik, et kogu Eesti on üks ringkond. Aga kui Riigikogu valimise mõistes ringkondi on vähe, siis kannatab esimesena saadikute regionaalne seotus. Teine asi, mis sellega kaasnevalt tekib, on see, et kohalike liidrite, omavalitsusliidrite ja kogukondade liidrite võimalus valituks osutuda selgelt kahaneb. Pigem saavad selle võimaluse need, kes on n-ö üle-eestilised, üleriigilised meediastaarid. See seos valija ja konkreetse regiooniga on meil juba praegu jäänud võib-olla natukene liiga nõrgaks ja hapraks. Igal juhul ma arvan valimisringkondade piiride ja ka mandaatide arvu kavandamise kohta, et mandaate ja ühest ringkonnast valitud saadikuid võiks olla parasjagu nii palju, et poliitikast üle keskmise huvitatud inimene suudaks nende valitute näod ja nimed meeles pidada. Need on olulised küsimused, selleks et saadiku ja piirkonna seotus säiliks. Aitäh!

10:45 Aseesimees Hanno Pevkur
Keskerakonna fraktsiooni nimel Helmut Hallemaa, palun!

10:45 Helmut Hallemaa
Hea eesistuja! Head kolleegid! Kaks väikest kommentaari, et mitte lasta eksitusel levima hakata. Küsimus Saare-, Lääne- ja Hiiumaast ei ole korrektne selles mõttes, et Pärnumaa ja Läänemaa vahel tõesti toimus territooriumi väga suur nihkumine, aga rahvaarvult ei olnud see üleminek nii suur, valimisringkondade arv sel korral ju jääb samaks. Andres, sa tõid ise ühe asja välja ehk Ida-Viru ja Lääne-Viru, mida ei muudetud ei süsteemist ega millestki muust tulenevalt. Kui need kokku liita, on seal praegu 11 kandidaati ja isegi 2027. aastaks jääb Marko Pomerantsi arvutuste järgi kirja kümme, nii et see on täiesti normaalne ringkond. Küsimus on Harjumaas, Raplamaas ja Tallinnas. Tegelikult ongi kaks Eestit, nii nagu paraku on räägitud. Viimane asi. Sa mitu korda rõhutasid, et sulle mu vastused küsimustele ei meeldi. Täna on menetluses kodu- ja töökorra seadus. Tehke seal parandused, mis võimaldavad seda, et komisjoni ettekandja võib siin esineda ükskõik millega. Aitäh!

10:46 Aseesimees Hanno Pevkur
Fraktsioonidel rohkem sõnasoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 555 esimesel lugemisel tagasi lükata. See on meil vaja läbi hääletada.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 555 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Tagasilükkamist toetas 63 ja selle vastu oli 9 Riigikogu liiget. Eelnõu 555 on esimesel lugemisel tagasi lükatud.

---

2. 10:49 Riigikogu otsuse ""Transpordi arengukava 2014–2020" muutmine" eelnõu (573 OE) teine lugemine

10:49 Aseesimees Hanno Pevkur
Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse ""Transpordi arengukava 2014–2020" muutmine" eelnõu 573 teine lugemine. Ettekande teeb majanduskomisjoni liige Erki Savisaar. Palun!

10:50 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas seda küsimust 12. veebruaril. Selleks ajaks oli saabunud üks muudatusettepanek, mis oli redaktsiooniline. Selle oli teinud õigekirjakontroll ehk keeletoimetaja ning seda arvestati konsensuslikult. Peale seda otsustas komisjon, samuti konsensuslikult, teha ettepaneku panna see eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

10:50 Aseesimees Hanno Pevkur

Teile on vähemalt üks küsimus. Toomas Kivimägi, palun!

10:51 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Selle küsimuse võinuks esitada võib-olla esimesel lugemisel, sellest oli siis küll ka juttu. Kas Tallinna Sadama aktsiate osaliselt börsil noteerimine on ennekõike fiskaalpoliitiline meede, täitmaks katteta lubadusi, või on see märk Keskerakonna muutunud väärtushinnangutest?

10:51 Erki Savisaar
Aitäh! Sellele saaks ju lühidalt vastata, et me seda komisjonis niimoodi ei käsitlenud. Aga riigiettevõtete börsile mineku idee on ikkagi eeskätt selles, et suurendada läbipaistvust nende juhtimisel. Börsi reeglid on avalikkusele märksa läbipaistvamad, kui on senised riigiettevõtetele kehtivad reeglid. Nendest nüanssidest me räägime ühe teise eelnõu kontekstis, millega neid reegleid muudetakse. Loomulikult annab see Eesti inimestele võimaluse omada osalust olulistes Eesti ettevõtetes.

10:52 Aseesimees Hanno Pevkur
Aivar Kokk, palun!

10:52 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas ma võin kokkuvõtteks öelda, et äkki on see eelnõu esimene võimalus teha rahvaaktsiaid, et Eesti rahvas saaks olla oma ettevõtetes osanik?

10:52 Erki Savisaar
(Naerab.) Aitäh! No ütleme, et Eesti inimene saab alati Eesti ettevõtetes osalust omada ja kui Eesti inimene ettevõtte teeb, siis ta ongi selle ettevõtte osanik. Meie räägime ettevõtetest, mille on loonud riik. Tõesti, riigiettevõtted ei ole seni Eesti inimestele osalust võimaldanud.

10:52 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmisena küsib Sven Sester. Palun!

10:52 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, te olete selle eelnõu n-ö põhiettekandja komisjoni nimel. Mind ajendas praegu küsima just Toomas Kivimägi küsimus. Mulle tuleb meelde, et Reformierakond on olnud 17 aastat üks juhtivaid parteisid siin Eestis. Kas teil on tuua mõni näide viimase kümne aasta kohta, on mingi ettevõte ka börsile läinud või ei ole? Äkki te kommenteerite.

10:53 Erki Savisaar
Aitäh! Minule ei meenu ühtegi ettevõtet, mis oleks börsile läinud. Isegi sellesse arengukavasse kirjutati, et näiteks Tallinna Sadam peab 100%-liselt kuuluma riigile ega ole mitte mingisugust võimalust seda kuidagi teisiti menetleda. Me mäletame kõik, kuidas sellega läks. Aga ma ei usu, et nad midagi pahatahtlikult on teinud. Ikka juhtub. (Naerab.)

10:53 Aseesimees Hanno Pevkur
Toomas Kivimägi, teine küsimus, palun!

10:53 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle meenub, et just Kristen Michal oli majandus- ja kommunikatsiooniminister siis, kui algatati riigiettevõtete võimaliku erastamise või börsile viimise protsess. Ma söandan arvata, et tegelikult on selle jätk ja tulemus, et Tallinna Sadam osaliselt börsil noteeritakse. Aga minu teine küsimus on ajendatud sinu vastusest minu esimesele küsimusele: millised riigiettevõtted on veel läbipaistmatud?

10:54 Erki Savisaar

Aitäh! Eks viimastel päevadel tehakse ikka igasuguseid huvitavaid ettepanekuid, vahel ka täiesti mõistlikke. Aga pikem nimekiri nendest ettevõtetest, mida on veel plaanis börsile viia, on tulemas ühe teise eelnõu kontekstis. See ei puutu sellesse arengukavasse.

10:54 Aseesimees Hanno Pevkur
Teine küsimus on ka Aivar Kokal. Palun!

10:54 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas selle eelnõu arutelul komisjonis tuli ka kõne alla, et meil on Eestis pensionifondid mitmete eraettevõtete käes ja nende tootlikkus on väga väike. Võib-olla oleks mõttekas teha riiklik pensionifond ja selle kaudu erastada ka need aktsiad, mis oleksid kõigi Eesti inimeste omad. Tootlikkus oleks garanteeritud.

10:55 Erki Savisaar
Aitäh! Seda küsimust komisjonis ei arutatud, aga ma arvan, et pensionifondid võiksid tõesti rohkem investeerida Eesti ettevõtetesse ja üldse ettevõtmistesse Eestis, selle asemel et kasutada aktsiaid kusagilt välismaalt. Siis me saaksime seda raha rohkem oma majanduses kasutada.

10:55 Aseesimees Hanno Pevkur
Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, hea ettekandja! Juhtivkomisjon on teinud eelnõu kohta ka ühe muudatusettepaneku, aga enne kui me selle juurde läheme, on võimalik pidada läbirääkimisi. Vähemalt üks fraktsioon on selleks soovi avaldanud. Sven Sester, palun!

10:56 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma olin ka esimese lugemise ajal erakonna esindajana siin kõnepuldis ja enne, kui me läheme lõpphääletuse juurde, võib-olla markeerin paari sõnaga veel mõne mõtte ära.
Ma arvan, nii nagu ma ütlesin ka esimesel lugemisel, et me oleme praegu suure sammu lävel. Minu meelest see lühikene debatt, mis siin eelnõu ettekandja ja saalis olnud Riigikogu liikmete vahel oli, näitas kõnekalt seda, kuhu me suundumas oleme. Nimelt just seda, et tegelikult ei ole viimase kümne aasta jooksul ükski riigiettevõte börsile läinud. Ma arvan, et täna neid samme tehes, seda transpordi arengukava muutes me ei suuna ettevõtteid börsile, küll aga anname võimaluse nendeks muudatusteks. Selles mõttes on see ajalooline hetk. Ma arvan, et see on kindlasti mingil määral seotud ka erakondade tulevikunägemusega. Loomulikult on eri erakondadel erinevad seisukohad selle kohta, kas peaks olema rohkem või vähem riiki, kas riik peaks olema ettevõtete omanik või peaks, vastupidi, võimalikult vähe omanik olema.
IRL on olnud seisukohal, et ettevõtete riigi omandisse mineku puhul me peaksime ikkagi rääkima sellest, et kui on tõesti selged julgeolekulised vajadused, kui avalikud huvid domineerivad, siis need argumendid peaksid tegelikult prevaleerima, kui on otsustamisel, kas riik hakkab omandama üht või teist ettevõtet. Selles mõttes on minu meelest väga tervitatav, et me oleme olukorras, kus Tallinna Sadam on börsile minemas, et me oleme olukorras, kus Eesti Energia tütarettevõte, mis tegutseb taastuvenergiaturul, on börsile minemas, et me oleme olukorras, kus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis valmistatakse ette Eesti Teede osaluse võimalikku müüki, ning et me oleme olukorras, kus analüüsitakse EVR Cargo osaluse võimalikku müüki. Need on kõik teemad, mis on viimase koalitsioonileppega lauale pandud. Mina näeksin veel laiemat nimistut, aga ma arvan, et see kokkulepe, mis sel hetkel saavutati, on igal juhul samm varasemast seisakuperioodist edasi. Nii et ma soovitan küll kindlasti selle muutmise otsuse, mis siin täna meie ees on, poolt hääletada. Aitäh!

10:58 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, Toomas Kivimägi! Niikaua, kui Toomas pulti tuleb, meenutan, et kõik Riigikogu liikmed saavad teisel lugemisel sõna võtta. Nii et olge lahked!

10:59 Toomas Kivimägi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Et ei tekiks kahtlust, siis ütlen, et Reformierakonna fraktsioon kindlasti toetab seda otsuse eelnõu. Me oleme liberaalne erakond ja oleme seda meelt, et kindlasti mitte ei pea riik kõike kontrollima, meie arvates peaks riik võib-olla oluliselt vähem kontrollima, kui ta seda tänasel päeval tegelikult teeb. Samas tahan ma öelda ka seda, et riigile kuuluvate ettevõtete või nende osaluse börsile viimine ei ole ainus võimalus riigile kuuluvaid äriühinguid erastada, on ka muid meetodeid, mida tegelikult on ka varem rakendatud. Nii et see ei ole kindlasti esimene riigile kuuluv äriühing viimase kümne aasta jooksul, mis n-ö erastatakse. Praegu erastatakse sellest 28–33%, idee kohaselt on see osa kavas viia börsile. Aga ma ütlen veel kord, et aktsiate noteerimine börsil on tegelikult ainult üks võimalus, kui me räägime erastamisest.
Teine asi, mida ma investor Toomase väikse nimekaimuna tahan öelda, on see, et kui siin Aivar Kokk märkis, et sellest võiks saada nagu Eesti rahvaaktsia, siis tasub kindlasti silmas pidada, et aktsiate puhul on ikka kaks või kui väga täpne olla, siis tegelikult kolm võimalust. Üks võimalus on see, et aktsia hind liigub üles. Teine võimalus, ärgem unustagem, on see, et aktsia hind liigub alla. Kolmas on loomulikult see, et aktsia hind jääb samale tasemele. Kas täna anda soovitusi Tallinna Sadama aktsiate ostmiseks? See on küll täiesti arusaamatu ja mõistetamatu, seda põhjusel, et me ei tea, mis on Tallinna Sadama aktsia märkimishind. See ei ole vähimalgi määral etteheide tänasele valitsusele, sest seda ei ole veel välja rehkendatud, aga teadmata aktsia märkimishinda anda juba soovitusi, kas aktsiat osta või mitte, oleks ilmselgelt ennatlik. Ehk see oli tegelikult võib-olla kõige olulisem sõnum tänasel päeval, mida tuli öelda.
Otse loomulikult on terve rida positiivseid näiteid teatud aktsiate esmaemissioonide kohta, mis on andnud häid tulemusi, aktsia hind on liikunud üles. Aga kordan veel kord, et aktsia hind võib liikuda üles ja alla ning jääda ka paigale. See sõltub tänasel päeval ennekõike kahest asjast. Esiteks, veel kord, sellest, milline hakkab olema Tallinna Sadama aktsia märkimishind. Teiseks sõltub see otse loomulikult sellest, milline majanduskeskkond tervikuna hakkab olema ning millised hakkavad olema Tallinna Sadama äritegevus ja äriplaan. Ei maksa unustada, et Tallinna Sadama suurosanikuks ka peale seda erastamist jääb jätkuvalt riik ehk minimaalselt 67% jääb riigile. Nii et siin on üks riskifaktor, kolmas riskifaktor tegelikult veel. See on see, milliseid otsuseid hakkab riik Tallinna Sadama suuraktsionärina tegema. Ka see on üks väga olulisi komponente, mida selle ettevõtte aktsiate börsile viimisel tuleb arvestada.
Aga veel kord: Reformierakonna fraktsioon kindlasti toetab seda eelnõu. Me oleme igati seda meelt, et Tallinna Sadama aktsiate osaline noteerimine börsil, 28–33%, on igati mõistlik ja hea otsus. Aitäh!

11:02 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem Riigikogu liikmetel sõnasoove ei ole. Nüüd saame läbi vaadata muudatusettepaneku. Nagu ma mainisin, muudatusettepaneku otsuse eelnõu kohta on teinud juhtivkomisjon ise ja on ise seda ka täielikult arvestanud. Tegemist on otsuse eelnõuga ja teisel lugemisel läheb otsuse eelnõu lõpphääletusele. Alustame selle ettevalmistamist.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse ""Transpordi arengukava 2014–2020" muutmine" eelnõu 573. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 58 ja vastu oli 4 Riigikogu liiget. Eelnõu on otsusena vastu võetud.

---

3. 11:05 Hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse (riigikaitselise töökohustuse arvestus) eelnõu (571 SE) teine lugemine

11:06 Aseesimees Hanno Pevkur

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse, maksukorralduse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 571. Meil seisab ees teine lugemine. Ettekande teeb riigikaitsekomisjoni liige Johannes Kert. Palun!

11:06 Johannes Kert

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Daamid ja härrad! Eelnõu 571 kohta on mul ette kanda järgmist. Vabariigi Valitsus algatas eelnõu k.a 8. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine lõpetati

24. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 7. veebruaril kella 17.15-ks, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 12. ja 15. veebruari istungil, mille tulemusel tegi komisjon eelnõu §-s 1 kolm keelelist parandust. Need parandused on eelnõu teise lugemise tekstis alla joonitud. Kaitseministeeriumi ametnikud toetasid riigikaitsekomisjoni keelelisi parandusi.
Eelnõu esimesel lugemisel jäi mul vastamata Erki Savisaare küsimusele ettevõtja kohustuse kohta määrata ülekate elutähtsa teenuse osutamiseks vajalikele riigikaitselistele töökohtadele. Kaitseministeeriumi vahendusel saime elutähtsa teenuse osutamise tagamise eest vastutavalt Siseministeeriumilt järgneva selgituse. Kohustus mõelda läbi enda tegevus olulise personali puudumise korral on elutähtsat teenust osutavatel ettevõtetel seadusest tulenevalt juba aastast 2009. Selle eelnõuga täpsustatakse, et kui ettevõtja soovib määrata teatud töökohad riigikaitselisteks töökohtadeks, siis tuleb tal see ka riskianalüüsis välja tuua. Otsest kohustust meeskondi dubleerida ettevõtjal ei ole. Ettevõtja kohustus on tagada teenuse toimimine ka teenuse osutamiseks olulise personali puudumise korral.
Tulles tagasi eelnõu sätete juurde, ütlen, et eelnõu on riigikaitse laiast käsitlusest lähtuvalt väga oluline. Laia käsitluse all mõtlen ka sisejulgeolekut, st elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist.
Riigikaitsekomisjon kiitis oma 2018. aasta 15. veebruari istungil konsensuslikult heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 2018. aasta 12. veebruari istungil konsensuslikult, et eelnõu esitatakse teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 20. veebruariks. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon samal istungil konsensuslikult, et Riigikogule tehakse ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Tänan!

11:09 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea ettekandja, Riigikogu liikmetel teile küsimusi ei ole. Nüüd on aeg läbirääkimisteks. Sõnasoove ei ole. Kuna muudatusettepanekuid ei esitatud, on eelnõu 571 teine lugemine lõpetatud.

---

4. 11:09 Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise andmete ja infosüsteemide majutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (563 SE) esimene lugemine

11:10 Aseesimees Hanno Pevkur
Meie tänane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise andmete ja infosüsteemide majutamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 563. Vabariigi Valitsuse nimel teeb ettekande ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo. Palun!

11:10 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Tere päevast, lugupeetud istungi juhataja ja head kolleegid! Eestil on digitaalse järjepidevuse tagamiseks ja omariikluse lisagarantiiks vaja kriitilised andmed ja teenused varundada Eesti territooriumist väljaspool, eeldusel, et andmetele ja andmekeskuses olevatele serveritele on tagatud immuniteet. 3. septembril 2015. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks riigipilve kontseptsiooni ja selle rakendamise tegevuskava, mis ühe tegevusena sisaldab andmesaatkonna rajamist. 2016. aasta sügisel sõlmisid Eesti Vabariik ja Luksemburgi Suurhertsogiriik omavahel MoU, milles väljendati tahet andmesaatkonna loomiseks kahe riigi vahel. 15. juunil 2017. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks andmete ja infosüsteemide majutamise kokkuleppe Eesti ja Luksemburgi vahel. 20. juunil 2017. aastal allkirjastasid riikide peaministrid välislepingu. Nii et selle MoU elluviimine ja kogu see tegevus on kestnud aastaid ning on toimunud mitme valitsuse juhtimisel. Viimase sammuna on vajalik Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise andmete ja infosüsteemide majutamise kokkuleppe ratifitseerimine Riigikogus. Luksemburgi parlament on kokkuleppe juba heaks kiitnud, ta tegi seda eelmise aasta detsembris.
Andmesaatkonna all mõistetakse riigipilve laiendust, mille kaudu on võimalik andmeid ja teenuseid varundada või vajaduse korral käitada turvalises andmekeskuses väljaspool riigi territoriaalseid piire. Nii ongi andmesaatkonna peamine eesmärk tagada riigi digitaalne järjepidevus ning võimekus suuta vajadusel süsteeme käitada ja andmeid taastada väliselt varundatud versioonide põhjal. Kontseptsioon

tervikuna on uudne ning sarnaseid riiklikke andmete majutamise süsteeme pole teadaolevalt veel praktikas kasutusele võetud. Tegemist on esimese andmesaatkonnaga ning seda lahendust piloteeritakse, kuid tulevikus võib tekkida ka andmesaatkondade võrgustik eri riikides. Samal ajal olgu öeldud, et kuigi riikidevahelist andmesaatkonda varem pole olnud, siis oma andmeid siiski varundavad mitmed rahvusvahelised organisatsioonid Luksemburgis, sh Euroopa Komisjon, nii et organisatsioonid on seda küll teinud.
Luksemburgis asuv täiendav reserviressurss ehk andmekeskus on täies ulatuses Eesti Vabariigi kontrolli all ehk sellele kohalduksid samasugused sätted nagu Eesti füüsilistele saatkondadele, sh immuniteet. Kui saatkondade suhtes rakendub Viini konventsioon, siis sarnase juriidilise kaitse saamiseks elektroonilises keskkonnas oli vaja sõlmida rahvusvahelises õiguses uudne riikidevaheline kokkulepe, mis sisuliselt tagab Eesti andmete puutumatuse ning välistab Luksemburgi ametivõimude tegevuse andmesaatkonnas. Luksemburgi pakutavat garantiid on muu hulgas serveriruumide, seal olevate seadmete ja andmete puutumatus, andmekeskuse füüsilise turbe vastavus NATO turvanõuetele, maksuvabastus kohalikest rendi- ja omandimaksudest ning samasugused immuniteet ja diplomaatilised privileegid, nagu on füüsilisel saatkonnal.
Luksemburg on osutunud sobivaimaks valikuks, kuna neil on olemas riigile kuuluvad kõrgturvalised andmekeskused, mis on sertifitseeritud Tier 4 tasemel (Eestis neid ei leidu), ning samuti on Luksemburg valmis tagama Eesti andmetele ja infosüsteemidele diplomaatilisi privileege. Kokkuleppe ratifitseerimise tulemusel saab Luksemburgi riiklikku andmekeskusesse majutada Eesti riigi järjepidevuse tagamiseks olulised andmed ja kriitilised andmekogud, mis omakorda suurendab Eesti digitaalse ühiskonna turvalisust ja andmete majutamise kvaliteeti.
Andmete kaardistamiseks on koos käinud töörühm, kelle hinnangul on sellisteks andmekogudeks, mida peaks kindlasti ka väljaspool dubleerima, esmajärjekorras riigikassa infosüsteem, maksukohustuslaste register, pensionikindlustuse register, e-toimik, kinnistusraamat, äriregister, Riigi Teataja, rahvastikuregister, isikut tõendavate dokumentide register ja maakataster. See nimekiri ei pruugi olla lõplik, see on selline esialgne hinnang.
Eelarvelised vahendid on projektile ette nähtud 2018. aastast suurusjärgus 200 000 eurot aastas, see on püsikulu, mis tekib igal aastal. See summa katab renditasu. Andmesaatkonna ruumide sisustamiseks on eraldatud vahendid struktuurivahenditest ja see on ühekordne kulu. Tehnilise lahenduse töötab selle aasta esimesel poolel välja Registrite ja Infosüsteemide Keskus. See oli lühike ülevaade sellest eelnõust. Aitäh!

11:16 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea minister! Teile on ka mõned küsimused. Krista Aru alustab. Palun!

11:16 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, proua minister, selle lahenduse ja kokkuleppe tutvustamise eest! Mul on kõigepealt küsimus, millele te ka ise viitasite. Esmajärjekorras edastatakse sinna andmesaatkonda Eesti riigi järjepidevuse ja kestmisega seotud andmed. Kas ja millistel tingimustel oleks sinna võimalik andmeid edaspidi kas registritena või mingil teisel digitaalsel kujul edastada? Kes üldse hakkab selle üle otsustama?

11:17 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Seda otsustab Eesti Vabariik, nii-öelda, ja selleks moodustatud komisjon. Kui te küsite, kes need komisjoni liikmed täpsemalt on, siis seda nimekirja mul ei ole, aga põhimõtteliselt ametkond otsustab. Sinna võib majutada palju enam andmekogusid, kui ma praegu ette lugesin. See oli selline esmane hinnang, mis on kõige kriitilisemad kogud. Serveriruumi suurus on piisav, et sinna panna rohkem servereid ja ka rohkem andmeid. Nii et me alustame sellest, mida ma loetlesin, ja kui tuleb ettepanekuid midagi juurde panna, siis miks mitte. Selleks seal ruumi on.

11:17 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmisena küsib Toomas Kivimägi. Palun!

11:17 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Mul on väga hea meel, et lühikese aja jooksul täna on tegemist juba teise eelnõuga, mis sai tegelikult alguse eelmise valitsuse ajal. Taavi Rõivas on selle teemaga väga hästi kursis olnud ja väga tore, et see eelnõu on kenasti täna siia parlamenti jõudnud. Ma küsin ainult selle kohta, et ka tehnilised seadmed vajavad mingil hetkel hooldust. Täiesti inimlik küsimus: kes on see spetsialist, kes nende serverite võimalikku hooldust seal teeb? Kas see on Eestist lähetatud inimene või leitakse Luksemburgist keegi väga usaldusväärne, võib-olla Eesti e-resident, kes seda hooldust teeb? Väga praktiline küsimus. Ja kellel üldse on juurdepääs sinna serveriruumi?

11:18 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Aitäh! Kindlasti teatud isikutele see juurdepääsuõigus antakse, nimeliselt ei oska täna neid öelda. Aga ilmselgelt on aeg-ajalt vaja seadmeid hooldada ja on vaja seal ruumis käia, selleks saavad olema vastava õigusega inimesed. Pigem on nad Eestist lähetatud, sest seal ei ole vaja käia iga päev või iga kuu, aga neid ei hakka olema palju ja nad on vastava õiguse saanud, turvakontrolli läbi teinud jne.

11:19 Aseesimees Hanno Pevkur
Tanel Talve, palun!

11:19 Tanel Talve
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Mul on selline intrigeeriv küsimus: kas teil ministeeriumis on olnud juttu sellest, mismoodi või kas Eesti võiks saada Luksemburgi sarnaseks, et ise selliseid teenuseid mujal maailmas pakkuda? Äkki on see hea äriidee?

11:19 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
(Naerab.) Me peame arvestama ka oma geograafilist asukohta. Miks mitte, me võime loomulikult pakkuda sellist teenust, meil ju maad ja ruumi on. Meil küll ei ole julgeolekutingimustele vastavaid ettevalmistatud ruume, aga me peame siiski arvestama, kui atraktiivsed me selliste ruumide pakkumisel oleksime, arvestades meie geograafilist asukohta.

11:20 Aseesimees Hanno Pevkur
Krista Aru kord. Palun!

11:20 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, proua minister! Seletuskirjas on märgitud, et koordineerijaks jäävad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Justiitsministeerium. Miks jälle selline lahendus, et kaks ministeeriumi? Kas ei võiks olla üks, ükskõik kumb ministeeriumidest? Või näete te just nimelt koostöös seda perspektiivi, et jällegi neid silotorne vähendada?

11:20 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Ma arvan, et koostöös peitub võlu. Ma usun, et nii on ka siin. Kui niimoodi on ametkondadevaheliste läbirääkimiste tulemusena kokku lepitud ja on arvatud, et kõige parem moodus on just sellises koostöös seda opereerida, siis miks mitte. Võib-olla tõesti vähendab see ka silotorne.

11:20 Aseesimees Hanno Pevkur
Taavi Rõivas, palun!

11:20 Taavi Rõivas
Aitäh! Ma pean tunnistama, et ma ei saanud päris täpselt aru sellest märkusest geograafilise asukoha kohta. Minule teadaolevalt on Eesti jätkuvalt NATO liige ja mitte ühelgi valitsusliikmel ei ole põhjust Eesti julgeolekus kahelda. Minu küsimus on aga selle leppe ajaraamistiku kohta. Te ütlesite õigesti, et juba siis, kui oli ametis eelmine valitsus, kirjutati see MoU alla. Siis tekkis umbes pooleaastane viivitus, eeldatavalt sellest, et valitsus vahetus. Teatud mõttes võib sellest aru saada. Aga kust tekkis vajadus peale leppe allkirjastamist seda kaheksa kuud menetleda, enne kui see Riigikogu ette tuua? Kas see tundub teile mõistliku ajana sellise leppe valitsuse poolt Riigikokku toomiseks?

11:21 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Aitäh! Otsus tulla sellega Riigikokku tuli Justiitsministeeriumi arutelude kaudu, sealtpoolt tuli ettepanek ja ka õiguskantslerilt. Sellest tulenevalt olen ma täna siin. Mis puudutab aga seda, kas ma kahtlen Eesti riigi julgeolekus, siis kindlasti mitte. Lugupeetud ekspeaminister, ärge pange mulle sõnu suhu.

11:22 Aseesimees Hanno Pevkur
Valdo Randpere, palun!

11:22 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Minul on hoopis põhjalikum küsimus, tegelikult on neid kaks tükki. Esimene on see. Eestis, eriti just IT-sektoris on alati olnud iseomamise rõõm see kõige suurem rõõm. Nüüd me anname jälle sellele kiusatusele järele ja tahame ise midagi Luksemburgis omada, samal ajal kui mujal maailmas on pigem vastupidine trend: *outsource*'itakse, kasutatakse teenuseid, hajutatakse riske ja ostetakse teenust professionaalidelt. Ma ei väida, et Eesti IT-inimesed alati maailma kõige professionaalsemad on, küll aga on Eestis hästi palju just seda mõtteviisi. Sellessamas Justiitsministeeriumis, millest sa rääkisid, arendatakse minu teada siiamaani oma dokumendihaldussüsteemi, mis on maailmas täiesti unikaalne. Ma ei usu, et see sellepärast kõige parem oleks. Aga kas seda mõtet ei ole olnud, et äkki ostaks seda teenust kusagilt sisse? Siis saaks natuke salajasemalt seda teha, ei peaks tulema Riigikogu ette ja ...

11:23 Aseesimees Hanno Pevkur
Aeg!

11:23 Valdo Randpere
... rääkima, mis aadressil Luksemburgis meie serverid asuma hakkavad.

11:23 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Te saate kindlasti palju parema vastuse, kui te küsite kaks pingirida edasi istuva kolleegi käest, kes seda protsessi alustas. Ma kindlasti soovitan tema poole pöörduda, te saate ammendava vastuse. Nagu ennist juttu oli, see valitsus on jätkanud varasemaid kokkuleppeid, ta on pidanud õigeks neid jätkata ja mitte tagasi keerata. Mina isiklikult arvan, et kui me räägime nii olulisest teenusest, nagu seda on Eesti riigi andmete varundamine, arvestades, et me oleme e-riik ja järjest rohkem e-riik ning andmed on kulla väärtusega, siis see on küll kõige väiksem kulu, kui panustada sellesse, et andmed oleksid varundatud sellises olekus, et me räägime lausa saatkonnast, immuniteedist jne. See ei ole selline asi, et anname erasektori kätte ja hoiame paarkümmend tuhat eurot kokku. Võib-olla ei hoiagi, see teenus võib olla kallim. Igal juhul on see praegune valik turvalisem ja ka mina isiklikult pean seda õigeks.

11:24 Aseesimees Hanno Pevkur
Toomas Kivimägi, teine küsimus, palun!

11:24 Toomas Kivimägi
Aitäh! Väga lugupeetud minister! Kolleeg Tanel Talve küsimusele võin lisada, et ka minul tekkis majanduskomisjoni istungil sama mõte ja ma käisin välja, et miks mitte luua andmesaatkond ja teha Venemaale selline pakkumine. Neile võiks see ju igati sobida. Aga kas seda võtta tõsiselt või mitte, selle üle võib arutleda. Tõepoolest, ma igal juhul toetan seda eelnõu. Mulle meenub akadeemik Endel Lippmaa, kes pidas lugu paberist ja pliiatsist, ta pani kõik ikka paberile pliiatsiga kirja, kartuses, et see, mis kuskil pilves või avarustes on, võib ära kaduda. Ma arvan, et kui ta oleks teadnud, et selline andmesaatkond luuakse kuskile väljapoole Eesti riiki, siis ta võib-olla usaldanuks ka arvutit rohkem. Aga ma küsin ikkagi, mis selle maksumus on. Komisjoni istungil oli juttu, et üks asi on see ühekordne kulu. Aga mis on aastane rent, mida Eesti riigil tuleb selle eest välja käia? Ma tean seda summat, see kindlasti on igati mõistlik.

11:25 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo

Aitäh! Ma kõnes ka ütlesin, aga ma kordan heameelega üle: aastane rendikulu, mis on püsikulu, on suurusjärgus 200 000 eurot.

11:25 Aseesimees Hanno Pevkur
Taavi Rõivas, teine küsimus, palun!

11:25 Taavi Rõivas
Aitäh! Ma kahjuks ei saanud siiski ammendavat vastust oma eelmisele küsimusele. Ma saan aru, et Justiitsministeerium seda neljaleheküljelist lepingut menetles, aga minu küsimus ei olnud mitte selles. Küsimus oli selles, et peale allkirjastamist, kui leppe tekst oli lõplik ja allkirjad olid all, võttis see, et tuua see lepe Riigikogu ette, teil kaheksa kuud. Ma küsisin, miks läks nii kaua aega. Aga ma esitan oma teise küsimuse veidi laiemalt. Te olete olnud pisut enam kui aasta aega ka infotehnoloogiaminister. Mis on selle aja jooksul olnud kõige olulisem uus initsiatiiv, infosüsteem või e-teenus, mis on teie initsiatiivina välja käidud?

11:26 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Aitäh! Kuigi see küsimus ei puuduta mingil moel seda eelnõu, ma siiski vastan. Ma pean korra selle kõik niimoodi peast läbi laskma, sest tegevusi on olnud nii palju ja ma ei ole ju antud eelnõu raames selleks küsimuseks valmistunud. Kõigepealt, praegune valitsus on panustanud oluliselt e-residentsuse arendamisse. Need summad, mis e-residentsus järgmistel aastatel saab, on mitu korda suuremad, võrreldes sellega, mida varasemad valitsused panustasid. Nagu me teame, e-residentsus on kasvanud *start-up*'ist välja ja vajab ka ressursse, et saaks seda teemat edasi arendada. Teiseks, valitsus on käivitanud IKT arenguprogrammi, milleks on kokku ette nähtud 30 miljonit eurot järgnevate aastate jooksul, alates sellest aastast. Seal on väga palju tegevusi, alates sellest, et me hakkame jõuliselt panustama Eesti ettevõtete digitaliseerimisse. Me teame ju seda – kõik siin saalis teavad, ma loodan –, et Eesti riigis on väga suur probleem sellega, et meil on justkui tugeva imagoga e-riik, riik on oma e-teenuseid tublisti arendanud, seda me jätkame, bürokraatia töörühmas on näiteks kokku lepitud mitmeid tegevusi, ma võin teile pika nimekirja saata, aga eraettevõtlus ei ole tulnud Eesti e-riigile järele sellisel moel, nagu me oleksime tahtnud. Eesti riigi tööstussektori keskmine tootlikkus on kümme aastat püsinud ühel tasemel, olles 55% Euroopa Liidu keskmisest. Muide, kui see oleks kas või Euroopa Liidu keskmine – ma ei räägi Põhjamaadest, kus see on tublisti üle keskmise –, oleks riigieelarve 1,5 miljardit suurem. Ehk selles suunas tuleb liikuda, sest me järjest kuuleme ka ettevõtjate kurtmist, et nad ei saa praeguste tööjõukulude tõttu enam hakkama. Järelikult on digitaliseerimine võtmeküsimus. IKT arenguprogrammis on ette nähtud selline programm, mis aitab ettevõtetel digiauditeid teha. Kui vaja, siis me hakkame kinni maksma ka väljastpoolt tulevaid spetsialiste, kui Eestist neid ei leia, kes aitavad ettevõttel näha, et kui ta digitaliseeriks, automatiseeriks, kasutaks kaasaegseid programme, siis millised oleksid tema võimalused kasvuks ja konkurentsieelised, et püsida ka välisturgudel konkurentsis. See on üks asi. Teine sellesama IKT arenguprogrammi pool on andmekaeveprojekt, mida me teeme koostöös maksuametiga. Maksuametil on väga palju andmeid, mida me oma majanduse hüvanguks ei kasuta, kuigi saaksime nende abil ette näha näiteks mingeid trende ja neile juba ette reageerida. Selline koostöö tuleb maksuametiga. Lisaks on sellessamas IKT arenguprogrammis ette nähtud tegevus selleks, et aidata Eestisse meelitada IKT-spetsialiste. IKT-sektor või üldse tööstussektor on öelnud, et kui oleks 7000 IT-spetsialisti kohe võtta, siis nad võtaksid nad tööle, aga neid ei ole. Me teame ka seda, et kui me IT-spetsialistidest räägime, siis me konkureerime kogu maailmaga, Euroopast rääkimata, ja selleks et neid spetsialiste siia meelitada, on vaja erilist lähenemist. Seal on tulemas eraldi tegevused, tulevad vastavad osakud ettevõtetele, kes spetsialiste tööle võtavad. Käivitumas on rahvusvahelise maja projekt, kus inimesed, kes väljastpoolt Eestisse tööle tulevad, saavad nõustamist ja nende jaoks on sisseelamisprogrammid. Nii et neid tegevusi on väga-väga palju. Ma kindlasti unustasin praegu midagi ära, aga need on kõik eelmise aasta jooksul välja töötatud ja sellel aastal käivitumas. Hea meelega võin ma tulla ka Reformierakonna fraktsiooni kõigest pikemalt rääkima ja neid asju tutvustama.

11:31 Aseesimees Hanno Pevkur
Urve Tiidus, teie kord, palun!

11:31 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Tulles tagasi eelnõu juurde, on mul üks silmaringi laiendav küsimus. Kindlasti on andmete digitaalse järjepidevuse ja nende hoidmise vajadus olemas kõikidel riikidel. Kas te võite öelda, kui populaarne on Luksemburg n-ö andmesaatkondade pakkumises, kui palju on üldse Euroopa riikidel selle vastu huvi ja kus nemad oma andmeid hoiavad? On teil mingi ülevaade anda, lühidalt, mõne sõnaga?

11:31 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Jah, aitäh! Nagu ma ennist ütlesin, teist riikidevahelist andmesaatkonnaprojekti ei ole. Me oleme sellega nagu paljude muudegi e-arendustega esirinnas ja paljud vaatavad, mida meie teeme ja mida me sellel teemal ette võtame. Küll aga on rahvusvahelisi organisatsioone, kes seda teevad. Nagu ma nimetasin, ka Euroopa Komisjon varundab oma andmeid Luksemburgis, kuna seal on tingimused selleks loodud. Palun vabandust, ennist, kui ma Taavi Rõivasele vastasin, ma unustasin ütelda, et näiteks on selle valitsuse ajal esimest korda eraldatud Eesti riigi eelarvelisi vahendeid teadus- ja arendustegevuse jaoks. Varem olid need kõik Euroopa Liidu vahendid, mille puhul me ei olnud nii vabad otsustamises, mida me nendega teeme. Nii et miljon eurot on sellel aastal eraldatud teadus- ja arendustegevuseks. Sellega me töötame praegu välja sellist programmi nagu "Minu esimene toode", et toetada ettevõtteid julgemalt välja töötama uusi lahendusi, uusi tooteid ja teenuseid. Kui see hästi käivitub, siis me taotleme riigi eelarvestrateegiast juba järgmiseks aastaks märksa enam vahendeid. Seda me tahame teha just Iisraeli eeskujul. Me käisime Iisraelis uurimas, kuidas seal riigis teadus- ja arendustegevust arendatakse. Me teame, et Eesti probleem ei ole niivõrd mitte Eesti riigi panus, kuivõrd eraettevõtjate panus. Eesti riik panustab 0,7–0,8% SKT-st, aga ettevõtjad 0,6%. Kui me võrdleme ennast teiste riikidega, siis näeme, et riigi panus suhtena SKT-sse on võrreldav ka Põhjamaade ja Euroopa Liidu arenenud riikide panusega, küll aga mitte ettevõtjate panus. Arenenud riikides panustavad ettevõtjad üle 2%, isegi üle 3% SKT-st. Me tahame aru saada, kus on see kitsaskoht, mille kaotamine aitaks ja julgustaks ettevõtjaid ka Eestis rohkem panustama teadus- ja arendustegevusse. Just seetõttu me seda "Minu esimene toode" programmi ka arendame praegu, et neid toetada ja julgustada.

11:34 Aseesimees Hanno Pevkur
Valdo Randpere, teine küsimus, palun!

11:34 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Sa ütlesid, et Eesti on jälle kord mingis asjas esimene. See võib iseenesest tähendada kahte asja: tõepoolest, Eesti ongi avastanud midagi, mida keegi veel avastanud ei ole, või Eesti on avastanud midagi, mille kõik teised on juba ära unustanud. Mina iseenesest kahtlustan, et pigem on siin see teine variant. See asi, et võtta üks füüsiline server kaenlasse, viia ta teise kohta ja peita ära, oli moodne mitukümmend aastat tagasi. Sa rääkisid siin digiauditist, mida te hakkate ettevõtjatele kinni maksma. Kas selle projekti raames Eesti riik tellis väljastpoolt digiauditi, selleks et anda hinnang, kuidas me saaksime topelt või turvaliselt varundada oma andmeid ja tagada e-riigi järjepidevust? Kas tehti ka mingi analüüs ja võrdlev pakkumine või mindi ainult ühte joont ja teed pidi ning see on see lahendus, mida me nüüd siin hääletame?

11:35 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Aitäh! Ma veel kord väga soovitan rääkida paar pinki edasi istuva naabriga, sest tema ajast sai kõik alguse. Ma tunnustan seda. Ma arvan, et see otsus oli õige. Kuidas ajaloos asjad olid, selle kohta kuulete te kindlasti väga ammendava vastuse. Küll aga ma olen täiesti kindel, et spetsialistid majandusministeeriumis, RIA-s ja ka Justiitsministeeriumis on põhjalikult seda teemat ette valmistanud ja ka analüüsid teinud. Need ei ole üleöö tehtud otsused, seda protsessi on ju väga pikalt ette valmistatud, alates 2015. aastast.

11:35 Aseesimees Hanno Pevkur
Jürgen Ligi, palun!

11:35 Jürgen Ligi

Aitäh! Proua minister, kas te täpsustaksite vastust Taavi Rõivasele? Tema ei küsinud mitte selle kohta, mis toimub e-residentsusega või millised programmid teil on, vaid ikka seda, mis on need uued algatused avalike e-teenuste vallas, mida te olete jõudnud algatada.

11:36 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo

Veel kord: Eestis on väga palju e-teenuseid ja me oleme nende e-teenustega ettevõtjatelt eest ära jooksmas, ettevõtjad ei tule järele. Me peame erasektorit järele aitama. See on üks pool. Aga teine pool on see, et käesolev valitsus võttis eelmise aasta veebruaris vastu, kui ma õigesti mäletan, ka vastava – mul ei ole see nimetus meeles – määruse, et tehakse audit kõigi e-teenuste kohta, mida ministeeriumid ja meie riigiasutused pakuvad. Väga palju on surnud e-teenuseid, mida tegelikult ei kasutata ega arendata edasi, nad justkui risustavad seda keskkonda, kodulehekülgi ja ajavad inimesi segadusse. See teema on olnud ammu päevakorral, et selline audit tuleks teha või tuleks määrata vastutajad, kes hindaksid meie e-teenuseid, et kas mingi osa lõpetada ja teisi edasi arendada. Kahjuks eelnev valitsus seda määrust millegipärast ei andnud, kuigi see oli päevakorral, majandusministeeriumi palvena ootas see mitu aastat. Mul on hea meel, et see valitsus selle määruse eelmise aasta veebruaris andis. Käib töö, et kokku leppida, milliseid e-teenuseid me arendame edasi, milliseid me teeme juurde ja millised me lõpetame ära, sest inimesed neid ei vaja või nad on oma aja ära elanud. See on pidev töö. Ma võin teile pika memo saata selle kohta, mis järgus see hetkel on, hea meelega.

11:38 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister, rohkem teile küsimusi ei ole. Majanduskomisjoni ettekande teeb majanduskomisjoni esimees Sven Sester. Palun!

11:38 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda teemat oma korralisel istungil 13. veebruaril. Küsimusi oli komisjonis palju, arutelu oli elav, see oli võib-olla rohkem kontsentreeritud sellele eelnõule, võrreldes tänase diskussiooniga, mis kaldus n-ö suurema pildi loomisele. Komisjonis olid seda eelnõu tutvustamas minister Urve Palo ja tema nõunik Laura Kask. Toon välja need olulised punktid, mida komisjonis arutati.

Siinkõneleja soovis teada, kas kaaluti võimalust luua see süsteem mõnes välisesinduses, mis Eestil on – meil on ju saatkonnad –, st kas plaaniti võimalust kasutada saatkonda andmete majutamiseks. Laura Kask, nõunik, vastas, et Eesti varundab olulisi andmeid saatkondades, aga need ei ole siiski tänapäevastele nõuetele vastavad lahendused. Luksemburgi kavandatud andmesaatkonnas saaks tulevikus n-ö reaalajas koopiaid andmetest ja teenustest.

Siinkõneleja tundis huvi, mis andmeid majutama hakatakse. Minister täna siit kõnepuldist seda mainis ja ma kordan üle, et esimeseks etapiks on välja valitud kümme kriitilist andmekogu. Need on riigikassa infosüsteem, maksukohustuslaste register, pensionikindlustuse register, e-toimik, kinnistusraamat, äriregister, Riigi Teataja, rahvastikuregister, isikut tõendavate dokumentide register ja maakataster. Need on esimesed kümme kriitilist andmekogu. Ministeeriumi esindaja kinnitas, et tegemist pole lõpliku otsusega ning edaspidi hakatakse nende registrite loetelu perioodiliselt üle vaatama. Serverite jaoks on selles andmekeskuses eraldatud 60 ruutmeetrit ja sinna saab vajadusel paigutada täiendavat riistvara, selleks et hallata võimalikke lisanduvaid andmeid.

Siinkõneleja tahtis ka teada, kui tihti hakatakse andmeid andmesaatkonnas uuendama. Ministeeriumi nõunik selgitas, et praegu töötatakse andmete perioodilise uuendamise lahenduse kallal ja pikemas perspektiivis loodetakse jõuda selleni, et andmed uuenevad reaalajas, mis omakorda – see, et reaalaega jõuda – nõuab teatavaid tegevusi Eesti riigi infosüsteemide kohendamisel.

Siinseisja soovis ka teada, kas asukohariigil on ligipääs hoiustatavatele andmetele ehk kas Luksemburgil on ligipääs Eesti andmetele. Kinnitati, et ruum, kuhu need serverid paigutatakse, kuulub iseenesest Luksemburgi Suurhertsogiriigile, kuid andmetele neil ligipääsu ei ole. Andmekeskusesse sisenemisel on piirangud ja Eesti serveriruumi võivad siseneda ainult Eesti Vabariigi volitatud isikud. Eesti riigil on ligipääs andmetele digitaalse andmevahetuse kaudu, kus andmed liiguvad omakorda krüpteeritult. Minister lisas, et andmesaatkonna immuniteet ja diplomaatilised privileegid on sarnased tavalise saatkonna omadega ja kogu andmekeskuse füüsiline turve vastab NATO turvanõuetele.

Tundsin ka huvi, kui suureks kujunevad saatkonna kulud. Minister vastas komisjonis ja ka täna saali ees, et üür hakkab aastas olema suurusjärgus 200 000 eurot ja ühekordne investeering esimesel aastal on

suurusjärgus 36 000 eurot, peaasjalikult kulub see serveriruumi sisustamiseks. See ruum kuulub hertsogiriigile, aga serverid ja tarkvara, mida nendes serverites kasutatakse, hakkab kuuluma Eestile. Tarmo Kruusimäe tundis huvi, kes hakkab serveriruumis tegema regulaarset hooldust ja koristust ning kas näiteks tulekahju puhul on päästemeeskonnale ligipääs tagatud. Ministeeriumi esindaja selgitas, et päästemeeskond ei tohi ruumi siseneda, kuid ruumi katusele tuleb spetsiaalne süsteem, mis annab võimaluse tulekahju tõrjuda. See regulatsioon lähtub diplomaatiliste suhete Viini konventsioonist. Regulaarset hooldusteenust võib riik ise osutada või seda sisse osta. Andmesaatkonnal alalist töötajat Luksemburgi ei tule, nii et Eesti inimesed hakkavad kindlasti selles serveriruumis tulevikus regulaarselt käima võimalike seadistuste, tarkvarauuenduste ja muude asjade jaoks, mida ei pruugi saada interneti kaudu teha.
Jaanus Marrandi tundis huvi, miks valiti andmesaatkonna asukohariigiks Luksemburg. Ministeerium selgitas, et üheks suuremaks probleemiks on see, et Eesti on oma väiksuse tõttu olukorras, kus meil tekib probleem kahe turvalise andmekeskuse vahelise kaugusega. Nimelt peaks see kaugus olema 240 kilomeetrit. See tekitaks kindlasti Eestis probleeme, arvestades riigi geograafilist suurust. Minister lisas, et kui Eesti territooriumil peaks midagi juhtuma, näiteks midagi, mille tagajärjel kaoksid mingil põhjusel Eestis asuva andmekogu andmed või Eesti kaotaks andmetele ligipääsu, siis oleks sel juhul mõnes teises riigis alati ligipääs tagatud. See on osaliselt riskide hajutamine.
Tarmo Kruusimäe tundis huvi, kas andmesaatkonna rajamine on seotud hiljuti avastatud ID-kaardi turvaauguga. Minister selgitas, et tegevus andmesaatkonna loomiseks on olnud pikaajaline. Juba 2015. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks riigipilve kontseptsiooni.
Erki Savisaar tundis huvi, kas on plaanis tulevikus veel selliseid saatkondi rajada. Ministeeriumi esindaja ütles, et riigipilve kontseptsiooni järgi tuleks põhimõtteliselt rajada andmesaatkondade võrgustik. Praegune plaan on Luksemburgis asuvat andmesaatkonda arendada ning seejärel saab juba hakata uusi asukohti otsima ja ka leidma.
Siinkõneleja tundis huvi, kas on plaanis reklaamida Eestit teistele riikidele andmesaatkonna sihtkohariigina. See oli küsimus, mis oli ka täna siin saalis. Minister nentis komisjonis nii nagu tänagi siin, et võimalike julgeolekuolukorrast tulenevate probleemidega tõttu ei peeta Eestit võib-olla nii turvaliseks andmete paigutamise sihtkohariigiks. Suuremad andmeteenusepakkujad on tundnud huvi Eesti kui andmekeskuse sihtkohariigi vastu, kuid valik on langenud teistele riikidele.
Lõpuks jõudsime otsuste tegemiseni. Otsused tehti, olgu etteruttavalt öeldud, kõik konsensuslikult. Otsused olid sellised: saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks päevaks – see on ka põhjus, miks ma olen täna siin teie ees –, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 6. märts kell 17. Aitäh teile!

11:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Taavi Rõivas, palun!

11:46 Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Reformierakonna fraktsioon toetab selle leppe ratifitseerimist ja seda eelnõu esitatud kujul, aga meil on mõned tähelepanekud selle teema kohta.
Esiteks, andmesaatkondade idee iseenesest on innovatiivne ja väga vajalik. Algne plaan oli see, et Eesti andmesaatkonnad ei asuks mitte ainult Luksemburgis, vaid tegelikult üle maailma. Need ei ole mõeldud mitte ainult varundamiseks, nagu minister ütles, vaid selleks, et infosüsteem saaks paralleelselt toimida mitmes riigis, sõltumata geograafilisest asukohast, ja oleks sellega täiesti uuel tasemel kaitstud kõikvõimalike nii füüsiliste kui ka virtuaalsete rünnakute vastu. Riik, kes on digitaalse arengu poolest esirinnas, peab loomulikult olema esirinnas ka digitaalsete süsteemide kaitsel.
Kuidagi ei saa rahul olla sellega, et leppel, mis allkirjastati juunikuus, kaheksa kuud tagasi, võttis sedavõrd pikka aega, et jõuda Riigikogu ette. Tegemist ei ole sadade lehekülgedega, mida peale allakirjutamist peaks veel mitmel pool analüüsima või töötlema, see on neljaleheline leping, milles oli kokku lepitud juba ammuilma. See jutt, et õiguskantsler pidi seda vaatama või Justiitsministeeriumis pidi seda menetlema, minu hinnangul ei ole mingil juhul õigustus sellele, et siiatulek võttis aega kaheksa kuud. See omakorda jätab mulje, et ka teiste lepetega, mis ammu juba peaksid olema vähemasti MoU tasemel, ei kiirustata piisavalt või neid ei võeta tõsiselt. Eesti e-riigi turvalisus ei ole asi, mida võiks kuidagi pausile panna või peaks panema, nii nagu meil ülejäänud riigijuhtimisega läinud on.

Teine teema, mida ma tahan mainida, tuleneb otseselt minu küsimusest ministrile. Ma ei ole kindlasti nii kriitiline, nagu oli minister Eesti erasektori kohta näidete toomisel, sest Eestis on väga innovatiivset tootmist, Eestis on väga palju ettevõtteid, kellele selline üldistus, et ettevõtted digitaalset tehnoloogiat üldse ei kasuta, teeb kindlasti liiga. Aga ma keskenduksin oma tähelepanekutes just nimelt avalikele e-teenustele. Kuigi isiklikult minus tekitas see, et minister Urve Palo ametinimetuses nimetati ka infotehnoloogia eraldi ära, suuri ootusi ja lootusi, siis paraku reaalsust vaadates tuleb öelda, et ambitsioonitase võiks olla oluliselt kõrgem. Meil on Eestis väga palju asju, tõepoolest, nagu minister ütles, mis on e-riigi arendamisel tehtud väga õigesti, alustades digitaalsest identiteedist ja infosüsteemidel omavahel suhelda võimaldavast X-teest. Ka põhimõte, et riik küsib sinu käest infot ainult ühe korra ja ülejäänud kordadel peavad infosüsteemid ise suutma seda infot vahetada, on üliioluline ja siiamaani, ka aastal 2018, maailmas täiesti ainulaadne, nagu on täiesti ainulaadne ka 2014. aastal alguse saanud e-residentsus. Aga minu küsimus ministrile ei olnud see, kuidas läheb X-teel või e-residentsusel, küsimus oli selles, mis on järgmine idee. Ma usun, et igal valitsusel on põhjust algatada mõned väga suured ideed, selleks et Eesti e-riik edukalt edasi läheks.
Ma palun kolm minutit lisaaega!

11:51 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:51 Taavi Rõivas
Kahjuks neid ideid me selle valitsuse puhul ei ole seni näinud ega kuulnud neid ka täna siit puldist. Ei pea olema nii, et nende ideedega peab välja tulema kas konkreetselt majandusministeeriumi juhtiv Sotsiaaldemokraatlik Erakond või mõni valitsusliige. Neid ideid tegelikult ühiskonnas on ja need tasuks üles korjata. Täpselt nii, nagu ei mõelnud ministrid ise välja e-residentsust, vaid ministrid 2014. aastal nägid, et laia silmaringiga inimeste peades on tekkinud mõte, mille toetamise korral oleks Eestil potentsiaalselt palju võita. Jah, e-residentsusega on tegelikult algusest peale kaasnenud märgatavad riskid, aga vähemasti 2014. aastal oli valitsusel julgust ka riskantseid projekte ette võtta. SKAIS2 kuulutati hiljuti suure kolinaga ebaõnnestunuks ja seejärel hakati, umbes viis või kuus ministrit ajas tagasi minnes, süüdlasi otsima. Ma väga loodan, et nüüd, kui on aru saadud, et midagi tehti valesti, siis liigutakse sellega päriselt edasi. Tegemist on sotsiaalvaldkonnas üliolulise infosüsteemiga, mis aitaks sotsiaaltoetused, sotsiaalhüvitised ja muu sellise inimestele palju lähemale tuua.
Tulen tagasi riigiehitamise pausile paneku kujundi juurde, mida me oleme siin juba liigagi palju kuulnud. Kui üldse midagi pausile panna, siis võiks pausile panna uute maksutõusude ja maksude ideed. E-riik ei vaja pausi, e-riik vajab uut hoogu. Aitäh!

11:53 Aseesimees Hanno Pevkur
Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Krista Aru, palun!

11:53 Krista Aru
Härra juhataja! Proua minister! Head rahvaesindajad! Eesti Vabaerakonna fraktsioon toetab esitatud seaduseelnõu ja ta toetab seda väga mitmel põhjusel. Esiteks sellepärast, et see on Eesti e-riiginduses kindlasti edasiminek. Andmesaatkonna kontseptsioonist on räägitud juba tõepoolest aastaid. Tegelikult tahaks siin, nii nagu ka eelkõneleja juba rõhutas, näha veelgi julgemat ja ambitsioonikamat lähenemist. Teiseks tervitame me kindlasti seda IT-teenuste valdkonnas tehtavat auditit. Ma ei tunne küll kõiki valdkondi niivõrd hästi, aga olles küllalt hästi kursis kultuuriväärtuste digiteerimisega, kättesaadavusega ja kogu selle teenustepaketi arendamisega, ütlen, et kasutamata potentsiaali, ületegemist ja dubleerimist on väga palju ning väga palju on tõesti ka kasutamata ressursse, kasutamata andmekogusid.
Tahaksingi nüüd, kui sellised andmesaatkonnad avatakse ja me selle võrgustikuga edasi läheme, kutsuda ka ministrit üles natuke laiemalt mõtlema. Kindlasti on Eesti riigil üks väga suur pärand, need on meie kultuuriväärtused, mis on digiteeritud ja mille vastu on väga suur huvi. Meile võib siin saalis tunduda, et mis need Jakob Hurda rahvaluulekogud siis nii väga on, aga maailmas on need siiski ainulaadsed. Kui oleks võimalik, siis ka kultuuriväärtuste valdkond vajaks nii tagavarakoopiate mõttes

kui ka juba tehtud töö kättesaadavuse mõttes mingil hetkel laiendamist just nimelt nende andmesaatkondade kaudu. See oleks väga uuenduslik ja julge lähenemine ning kindlasti aitaks see kaasa meie e-riigi kuvandi jõulisele arendamisele. Aitäh!

11:55 Aseesimees Hanno Pevkur
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Tanel Talve, palun!

11:55 Tanel Talve
Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Nii sotsiaaldemokraatide esindajana kui ka e-Eesti toetusrühma esimehena tahaksin lihtsalt mõne kommentaari öelda. Kui mõni eelkõneleja on rääkinud mingisugusel pausil olemisest, siis mina pigem ütleksin, et meie eestvõttel on asjad siiski natukese kiiremini käima läinud kui varem toimunud peenhäälestuse ajal. Me oleme siin väga palju tegelenud näiteks nõudluspõhise ühistranspordi teemaga, mis nõuab põhimõttelist muudatust ja mõtlemisviisi muutumist. Me oleme rääkinud sellest, et ei piisa ainult e-teenuste juurdetootmisest, vaid inimestel on vaja ka korralikku internetiühendust, et nad neid suurepäraseid e-teenuseid kasutada saaksid. Kõikide nende protsesside kiirendamine on olnud käesoleva valitsuse prioriteet ja see kõik ka toimub.
Aga ma tahan juhtida tähelepanu ühele minu meelest väga tähtsale asjale. Me kipume e-riigist rääkides jätkuvalt rääkima sellistest tükkidest, et üks teenus ja teine teenus jne, aga minu isiklik arvamus on selline, et e-riiki ei saa lõpuni üles ehitada, automatiseerides vanaaegset struktuuri, kus on ministeeriumid ja nende ametid. Äkki me peaksime n-ö riigireformi käigus palju rohkem kastist väljas mõtlema, võtma ja kaardistama ära kõik äriprotsessid ning joonistama täiesti uue avaliku sektori organisatsioonilise arhitektuuri? Siin ma kutsun kõiki kolleege, ka kolleege opositsioonist, üles seda mõtet toetama ja koos mõtlema, kuidas seda kõike tegema peaks. Äkki me peaksime sellele uuele organisatsiooniarhitektuurile ehitama e-riiki rohkem hoopis sellise platvormina, kus riik tegeleb ainult selle platvormi ja liidese ehitamisega ning erasektorile antakse rakenduste loomisel rohkem võimalusi. Sellised suuremad mõtted, ma arvan, võiksid olla need, mille abil me koos võiksime siin kõike teha. Nii et palun, teeme asju koos! Aitäh!

11:58 Aseesimees Hanno Pevkur
Sõna on palunud ka minister Urve Palo. Palun!

11:58 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo
Hea kolleegid! Väga kummastav ja kurb oli kuulata ekspeaministri sütitavat kõnet teemal, et midagi ei tehta. Ma saan aru, et me oleme siin kõik poliitikud ja eks opositsiooni töö olegi ju proovida olla kriitiline, aga ma arvan, et ka kriitikat tehes peab olema aus ja objektiivne.
Kui me räägime e-riigi arendamisest, siis tuleb öelda, et tõepoolest on aastate jooksul võetud ette ka koostöös sotsiaaldemokraatidega – me oleme ka koos Reformierakonnaga siin mõned viimased aastad valitsuses olnud – uusi projekte. Peab tunnistama, et kui alustatu on väärt edasiviimist, siis tuleb seda teha. Ei ole mingit õigustust sellele, kui hüpatakse ühelt teemalt teisele ja lihtsalt otsitakse uusi tegevusi, aga töötavad lahendused, mis on alarahastatud, jäetakse unarusse. Sellepärast tõin ma esile tänase valitsuse väga suure rahalise panuse ja ka moraalse toe sellele, et arendada edasi e-residentsust. See ei ole sugugi valmis, seal on väga palju probleeme, iga päev tuleb neid juurde. Me lahendame neid koos e-residentsuse tiimiga. Ometi ükskord ei ole neil oma vajalikku tööd tehes rahalist piirangut. Sama kehtib olemasolevate e-teenuste arendamise kohta, millest ma rääkisin. Ei ole niiviisi, et teeme midagi ära ja võtame uued asjad ette. Me peame pidevalt jälgima, millised teenused töötavad, mida on vaja juurde teha ja millised asjad on võib-olla oma aja ära elanud. See töö on pidev.
Kahjuks pean ütlema ka seda, et Reformierakonna juhtimise ajal oli RIA ehk Riigi Infosüsteemi Ameti töö aastaid alarahastatud. Seda me nägime tänavu sügisel ID-kaardi kriisi ajal. ID-kaardi õppetunnid me toome RIA-ga lähinädalatel valitsusse ja sealt tulenevalt viime ellu tegevused, et meie e-riiki tõesti tugevdada. Me oleme selles valdkonnas esirinnas, aga kuna e-riik on olnud alarahastatud, seisab see kanajalgadel. See ei tohiks nii olla. Nii et praegune valitsus pöörab väga palju tähelepanu sellele, et tugevdada meie e-riiki, nii et see püsiks ja oleks turvaline ka homme ja ülehomme.
Käesolev valitsus on eraldanud vahendeid ka selleks, et viia üle Eesti ellu viimase miili kava. Kui me räägime sellest, et Eesti on e-riik, siis peavad e-teenused olema kättesaadavad kõikjal. Praegu me tegeleme valgete alade kaardistamisega. Võin julgelt öelda, et enam kui 100 000 majapidamist jäävad

valgetele aladele, kus erasektoril ei ole plaanis lähiaastatel investeeringuid teha.
IKT arenguprogrammist ma rääkisin, aga ekspeaminister ei tahtnud seda kuulda. Räägin veel kord. IKT arenguprogrammis on 30 miljonit eurot selleks, et toetada erasektorit, et erasektor tuleks meie e-riigile järele. Erasektori esindajatega kohtun ma iga päev. Tuleb kuulata nende muresid, kuulata ITL-i ja tööstusettevõtete esindajaid. Suur mure on see, et erasektor ei ole tulnud järele e-riigi arendustele. See ei vii meid edasi, kui riik läheb üksinda eest ära, on viimane aeg aidata erasektorit, et ta järele tuleks. Me peame olema koos ja tegema koostööd, mitte nii, et riik läheb eest, aga erasektor järele ei jõua. Reformierakond sellesse 10 või 15 aastat ei panustanud ja nüüd on seda viimane aeg teha. Tänane valitsus sinna panustab. Sealt tulenevad kõik need digiauditid, sealt tulenevad ka IKT programmi arendustegevused, millest ma hea meelega räägiksin Reformierakonnale pikemalt. Aga kui antakse hinnang, et midagi ei tehta, siis see ei ole mitte lihtsalt subjektiivne, vaid see on vale. Ma arvan, et vale ei peaks siin kõnepuldis kostma jääma. Tänane valitsus panustab rohkem, kui ükski teine valitsus kunagi varem on panustanud, e-arendustesse ja Eesti ettevõtete järeleaitamisse digitaliseerimises, teadus- ja arendustegevuses ning lõppkokkuvõttes tootlikkuse kasvus. Eesti riigi rikkus ja Eesti inimeste palgatõus tuleb sealt. Aitäh!

12:03 Aseesimees Hanno Pevkur
Taavi Rõivas, kas teil on repliigisoov? Palun anda mikrofon Taavi Rõivasele!

12:03 Taavi Rõivas
Aitäh! Kuna minister minu nime nimetas, siis tahan ära õiendada selle, et ei ole vaja minna kurjaks. Hea Urve Palo, mina ei mõelnud seda riigi pausile panemise kujundit ise välja, seda on kasutanud teie erakonna esimees Jevgeni Ossinovski. Minu meelest on see ebaõnnestunud kujund, minu meelest Eesti riiki ei tuleks panna pausi peale, küll aga tuleks teda kaitsta paljude rumaluste eest, mida teie kolleegid ja ka teie ise olete ette võtnud.
Aga ma siiski täpsustan, et ma ei ole kunagi proovinud teile väita seda, nagu olemasolevaid või eelmiste valitsuste elluviidud lahendusi peaks pooleli või unarusse jätma. Vastupidi, loomulikult peab nendega edasi minema. Minu küsimus oli see, kas selle aasta või natuke pikema aja jooksul, kui te olete ametis olnud, on tulnud mõni hea idee, millist avalikku teenust võiks Eestis veel elektrooniliseks muuta. Selliseid ideid pakkusin mina Postimehe üsna pikas artiklis. Väga palju inimesi on sellele vastanud ja veel häid ideid pakkunud. Minu küsimus teile oli see, kas te oleksite valmis mõne uue idee pardale võtma. Mind – andke andeks! – ei rahulda see, kui te ütlete, et uus innovaatiline idee on internetiühendused. Viimase miili kava pani eelarvestrateegiasse muuseas ka eelmine valitsus, nimelt teie kolleeg Liisa Oviir. Sinna ei ole minu teada täiendavat raha tulnud. Kui tuleb täiendavat raha, siis oleme sellega väga rahul, aga see ei tähenda, nagu avaliku sektori e-teenused peaksid jääma unarusse ja ühtegi uut ideed ei võigi valitsuselt tulla. Aitäh!

12:05 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea Jürgen Ligi, ma ei pannud küll tähele, et teid oleks ministri sõnavõtus mainitud, millest tulenevalt ei saa ma teile kahjuks repliigivõimalust anda. (Kommentaar saalist.) Jah, Jürgen Ligi, te ei ole ainuisikuliselt Reformierakond. (Naer saalis.) Nii, lugupeetud Riigikogu, oleme läbirääkimised lõpetanud. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 563 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 563 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märtsi kell 17.

---

5. 12:06 Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (581 SE) esimene lugemine

12:06 Aseesimees Hanno Pevkur
Viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 581 esimene lugemine. Algatajate ettekande teeb tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

12:06 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu! Kuna ka mind eelmises sõnavõtus seoses riigi pausile panekuga mainiti, siis ma kasutan oma repliigiõigust. Siin tuleb olla täpne ja ma tsiteerin iseennast. Ma olen öelnud, et ehkki kevadine riigi eelarvestrateegia võimaldab veel uusi algatusi ellu kutsuda, on selge, et uut ambitsioonikat õigusloomekava 2018. aastal keegi looma ei hakka. Alates sügisest, olgem täpsed, on sisuline riigiehitamise protsess väikesel pausil, kuni oodatakse demokraatlike valimiste 100. aastapäeva. Aga kuni suveni käib töö suure hooga ja kindlasti sisuliselt käib ka pärast seda, kuid see selleks.

Nüüd on mul hea meel minna päevakorrapunkti sisulise käsitlemise juurde ja tutvustada teile seaduseelnõu 581, s.o töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on ühe kaunis vana ja sellest tulenevalt ka paljudes punktides vananenud seadusega. Seda pole pikka aega sisuliselt muudetud ja selles on sellest tulenevalt mitmeid nõudeid, mis on ajale jalgu jäänud ja mis on nii töötajatele kui ka tööandjatele ebaselged, mõned neist on ka asjatult bürokraatiaga koormavad ega täida oma eesmärki. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eesmärk on parandada töötajate kaitset ja vähendada tööandjate halduskoormust töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmisel. Uued nõuded suunavad tööandjat ka ise rohkem ohutu töökeskkonna peale mõtlema, kaitstes seeläbi töötajat vahetu mõjuga ohtude eest paremini. Sellist nüüdisajastamist vajasid mitmed seaduse nõuded, mis on eelkõige seotud tervisekontrolli korraldamise, töötajate juhendamise ja väljaõppe, esmaabi korraldamise, tööõnnetuste uurimise ja väärteokoosseisudega. Te näete, et see eelnõu ei ole küll väga pikk, aga seal on väga palju punkte, millest paljud on tehnilist laadi, mistõttu lubage mul oma ettekandes keskenduda ainult olulisematele muudatustele.

Esiteks, me soovime muuta tervisekontrolli korraldamise korda. Probleemiks on see, et töötaja saadetakse tervisekontrolli, ilma et tööandja oleks hinnanud töökeskkonna riske ja nende mõju töötaja tervisele. Tööinspektsiooni järelevalve andmetel puudub 31%-s ettevõtetest seos tervisekontrolli ja reaalsete töökeskkonna riskide hindamise vahel. Seetõttu ei täida tervisekontroll tihti oma eesmärki ning tööandjad ei saa töötervishoiuarstidelt piisavat tagasisidet, kuidas ettevõtte töökeskkonda parandada. Seadusmuudatusega seostame tervisekontrolli senisest enam töökeskkonna riskide hindamise tulemustega. Toome seaduses välja töökeskkonna ohutegurid ja töö laadid, mille korral tuleb tervisekontroll korraldada. Lisaks tuleb osa ohutegurite puhul, näiteks kantserogeenid ja öötöö, korraldada tervisekontroll enne ohuteguriga kokkupuudet, veendumaks, et töötaja sobib sellistes tingimustes töötama ja kokkupuude nende ohutegurite gа ei kahjusta tema tervist. Peale selle muudame tervisekontrolli korralduse paindlikumaks, andes võimaluse korraldada esmane tervisekontroll senise ühe kuu asemel nelja kuu jooksul alates tööle asumisest. Selle taga on arutelud tööandjatega, kes on öelnud, et esimese kuu jooksul tervisekontrolli tegemine võib tähendada, et väga paljudel juhtudel suunatakse töötaja tervisekontrolli katseaja jooksul ja kui katseaja möödudes töösuhe lõpeb, siis on see kontroll asjatult tehtud. Nelja kuu piir on ka katseaja piir.

Teiseks muudame töötajate juhendamise ja väljaõppe ning esmaabi korraldust. Muudatuste eesmärk on suurendada paindlikkust ja parandada õigusselgust. Tööandjatele antakse rohkem õigusi töötajate juhendamise ja väljaõppe korraldamisel. Näiteks on tööandjal võimalik otsustada, mil viisil ja kes juhendamise ja väljaõppe läbi viib. Edaspidi peab töötervishoiu- ja tööohutuskoolituse läbi viima täienduskoolitusasutus, kes vastab täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele. Sellega kaotame ühtlasi ära koolitusasutuste registreerimise nõude Sotsiaalministeeriumis, kuna Sotsiaalministeerium ei hinda meie riigis koolituse sisulist kvaliteeti. Muudatus aitab kaasa koolituse kvaliteedi paranemisele. Samas antakse tööandjale võimalus täienduskoolitus ka ise läbi viia, kui koolitusvajadus tuleneb uutest töökeskkonna riskidest ja tööandjal on selleks oskused ja teadmised olemas.

Ka esmaabikorralduse nõuded muutuvad paindlikumaks. Tööandjal on edaspidi rohkem võimalusi ettevõttes esmaabi korraldamisel ja esmaabiandjate määramisel lähtuda ettevõtte vajadustest, muu hulgas töötajate arvust, tegevuse iseloomust või õnnetusjuhtumite esinemise sagedusest. Näiteks on tööandjal võimalik otsustada, mitu esmaabiandjat määrata või millised esmaabivahendid peavad olema töökeskkonnas kättesaadavad.

Kolmanda suurema teemana toon välja tööõnnetuste uurimise korra muudatused. Seadusmuudatusega lihtsustame selliste kergete tööõnnetuste uurimise korda, millega ei kaasnenud töötaja ajutist töövõimetust, näiteks komistamine trepil või pisivigastused. Selliste õnnetuste korral on tööandjal õigus tööõnnetust uurida lihtsamalt ning puudub vajadus koostada vormikohane raport uurimistulemuste kohta. Sellistest kergetest õnnetustest ei ole vaja teavitada ka Tööinspektsiooni.

Tööandja peab koostama vormikohase raporti ja edastama selle Tööinspektsioonile ajutise töövõimetusega, raske kehavigastusega või surmaga lõppenud tööõnnetuste korral. Lisaks muudetakse tööõnnetuste uurimise korda Tööinspektsioonis. Muudatuse kohaselt ei uuri Tööinspektsioon tööõnnetusi kriminaalmenetluse ajal, kui tööõnnetust uurib prokuratuur. Muudatus vähendab Tööinspektsiooni ja prokuratuuri dubleerivaid tegevusi tööõnnetuste uurimisel. Kriminaalmenetluse lõppedes uurib Tööinspektsioon surmaga lõppenud tööõnnetusi ja selliseid raskeid tööõnnetusi, mille põhjustas tahtlik töötervishoiu ja tööohutuse nõuete eiramine.
Neljandaks, seadusmuudatusega suurendatakse ka töötajate ja tööandjate vastutust töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumise eest. Eelnõuga täpsustatakse seaduses väärteokoosseise ning tõstetakse trahvimäärasid. Kõrgemate trahvimääradega motiveerime tööandjaid senisest paremini täitma töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid. Lisaks oli oluline arutelu tööandjate ja ametiühingute vahel ning tööandjate pikaajaline soov on olnud – me oleme siin jõudnud kompromissile –, et töötajale ja tööandjale antakse võimalus leppida kokku leppetrahvi maksmises töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumise eest. Leppetrahvi kokkuleppes tuleb sätestada konkreetselt töötaja ja tööandja tegevused, mida käsitletakse töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumisena ja mis võivad kaasa tuua ohu töötaja tervisele. Näiteks võivad sellisteks tegevusteks olla see, kui tööandja ei ole isikukaitsevahendeid andnud, ning see, kui töötaja ei ole isikukaitsevahendeid kasutanud või on eiranud masinate, seadmete ja muude töövahendite ohutusnõudeid. Selleks, et kaitsta töötajat ebamõistlike kokkulepete eest, sätestatakse rikkumise korral rakendatavale leppetrahvile ülempiir. Kui töötaja on töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid rikkunud, siis kokkulepitav trahv ei tohi ületada töötaja ühe kuu keskmist töötasu. Kui tööandja on nõudeid rikkunud, siis kokkulepitavale leppetrahvile ülempiiri ei seata. Mõte on selles, kuidas kaitsta tööandjat olukorras, kus tööandja on omalt poolt kõik teinud, näiteks vajalikud isikukaitsevahendid väljastanud, aga töötaja lihtsalt neid ei kasuta. Töötajal võiks mingisugune vastutus nendes olukordades olla. Kokkulepe töötab ka peegelpildis: kui tööandja teatud nõudeid eirab, siis ka tema suhtes on võimalik leppetrahvi asjus kokku leppida.
Viiendaks toon välja mitmeid tööandja teavitamiskohustusi, mis on ebavajalikud ja tekitavad liigset bürokraatiat. Need me kaotame. Näiteks kaotatakse ära tööandja kohustus teavitada Tööinspektsiooni oma tegevuse alustamisest ja tegevusala muutmisest. Seda väga lihtsal põhjusel: selle info saab Tööinspektsioon kätte äriregistrist. Samuti kaotatakse ära kohustus teavitada Tööinspektsiooni töökeskkonnanõukogu moodustamisest ning töökeskkonnanõukogu iga-aastasest tegevusest. Nende muudatuste tulemusena väheneb tööandjate halduskoormus.
Nagu mainitud, lisaks nendele muudatustele on selles eelnõus hulk tehnilist laadi muudatusi, millest ma siin pikemalt rääkima ei hakka. Eelnõu seadusena jõustumine on planeeritud 1. jaanuariks 2019. Mõned muudatused, mis on seotud andmekogudega ja kollektiivlepingu seadusega, on kavandatud jõustuma üldises korras. Ma tänan teid!

12:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Esimese küsimuse esitab Monika Haukanõmm. Palun!

12:16 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Ta rääkisite ilusasti lahti leppetrahvi ja selle suuruse, aga erinev on ka vastutus selle eest, kui rikutakse töökohal kehtestatud töötervishoiu või tööohutuse nõudeid või näiteks töövahenditele kehtestatud nõudeid. Kas te võite välja tuua ka need trahviühikud või -suurused, mida sellised rikkumised võivad tööandjale maksma minna?

12:17 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Need muudatused on kirjas eelnõu lehekülgedel 10 ja 11 ning need puudutavad selle valdkonna väärtegude karistusmäärasid. Neid me oleme ülespoole korrigeerinud, tulenevalt ühest küljest aja kulgemisest ja teisest küljest sellest, et kui me ühelt poolt vähendame teatud bürokraatiat, tööandjale esitatavaid teatud nõudeid, siis teiselt poolt sotsiaalse partnerluse vaimus suurendatakse tööandjate vastutust rikkumiste eest. Me oleme juriidilise isiku trahvimäärad viinud kõik 32 000 eurole, mis on riigi üldine karistuspoliitiline või õiguspoliitiline suund, koostöös Justiitsministeeriumiga oleme selleni jõudnud. Füüsilise isiku puhul oleme kasutanud 300 trahviühikut, mis on minu teada – ma küll ei ole õiguseekspert – maksimum, mida sellistel juhtudel rakendatakse.

12:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Ain Lutsepp.

12:18 Ain Lutsepp
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Eelnõu § 1 punkti 15 kohaselt täiendatakse seaduse § 12 uue lõikega 9, mis lubab tööandjal ja töötajal kokku leppida leppetrahvi töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumise eest. Eesti Ametiühingute Keskliit on selle vaidlustanud. Ta ütleb, et kehtiv töölepingu seaduse regulatsioon tagab juba niigi tööandjale need õigused, on hoiatuse võimalus ja töölepingu ülesütlemise võimalus. Ta peab seda piisavaks. Miks on see trahvivõimalus nii vajalik?

12:19 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Nagu öeldud, eelnõule eelnes põhjalik sotsiaaldialoog ametiühingute ja tööandjate vahel. Selle seaduse menetlemise raames otsiti ametiühingute ja tööandjate kokkulepet. Nii et eelnõus on punkte, mis on olnud tööandjate esindajate oluline soov selle muutmise või revisjoni kontekstis, ja on punkte, mis on olnud töövõtjate soov. Eks ta teatud kompromissina selliselt kokku on saanud ja ma julgen väita, et laias laastus on nii tööandjad kui ka ametiühingud selle versiooniga rahul. Tööandjad oleksid tahtnud, et me oleksime mitmes punktis läinud kaugemale, seal me kokkuleppele ei ole jõudnud, ametiühingud on tahtnud, et mitmes punktis mingeid muudatusi ei oleks tehtud, aga niimoodi me oleme selle terviku siia toonud.
Kui rääkida konkreetselt leppetrahvist, siis tagasiside põhjal oleme teinud kaks asja. Esiteks oleme sätestanud leppetrahvi ülempiiri, et töötajat kaitsta. Leppetrahv, mis töötaja suhtes kokku lepitakse, ei tohiks olla kõrgem kui töötaja kuupalk, lihtsustatult öeldes. Teiselt poolt, peegelpildis on võimalik leppetrahvi rakendada ka tööandja suhtes, selles on võimalik kokku leppida. See puudutab praktilises elus eeskätt kollektiivsuhteid. Raske, ehkki mitte võimatu on ette kujutada, et töötaja tuleb tööandja juurde ja hakkab nõudma, missugust leppetrahvi peab siis tööandja suhtes rakendama, kui see on jätnud isikukaitsevahendid väljastamata. Kollektiivsuhetes on see kindlasti üks läbirääkimiste ja kokkuleppe objekte. Tööandjale määrataval trahvil ülempiiri ei ole, see on tööturu osapoolte kokkuleppe küsimus. Aga kokkuvõttes võib öelda, et see on teatud kompromiss sotsiaalsete partnerite eesmärkide ja huvide vahel.

12:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

12:21 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Kas eelnõu hõlmab seda olukorda, kui mõni töötaja tuleb tööle viirusnakkushaigusega, tekitades endale ja kollektiivile pikemas perspektiivis suuremat kahju, kui oleks võinud muidu olla? Tänapäeval inimesed pigem paraku ei julge koju jääda ja end terveks ravida.

12:22 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Ma loodan, et ma ei eksi, kui ma ütlen, et see eelnõu seda küsimust ei käsitle. Aga üldine töökeskkonnaohutuse norm on see, et nii nagu töökeskkond peab olema inimesele ohutu, niisamuti peavad ka teised inimesed talle ohutud olema.

12:22 Aseesimees Enn Eesmaa
Monika Haukanõmm, teine küsimus, palun!

12:22 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Tõesti, nagu te ka ütlesite, tegemist on väga vana seadusega, see kehtib 1999. aastast. Aga veel kauem, kui see seadus on kehtinud, on räägitud nn TÕKS-ist. Minu küsimus ongi see: kas selle seaduseelnõu arutelude käigus on arutatud, millal me võiksime jõuda tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse teemani, TÕKS-ini? Teadupärast on ka siin seaduses praegu kirjas juba teatud tingimused, kuidas toimub kahju hüvitamine Sotsiaalkindlustusameti poolt, kui tööandja on näiteks oma tegevuse lõpetanud, aga teisalt ei ole ikkagi väga täpselt ja inimesi kaitsvalt sätestatud neid olukordi, kus tööandja ei soovi hüvitada.

12:23 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Lühike vastus on, et see seadus seda ei käsitle. Pikem vastus on see, et vastavalt valitsuse tegevusprogrammile valmistab Sotsiaalministeerium ette ühte võimalikku ettepanekut, mis osaliselt sellele küsimusele vastab. See puudutab eeskätt raskemaid tööõnnetusi. Ettepanek jõuab valitsuses arutelule, ma loodan, lähima kuu jooksul. Siis on võimalik sellest pikemalt rääkida.

12:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Ain Lutsepp.

12:24 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! See seadus puudutab praktiliselt kõiki Eesti töötajaid. Töötajatel on väga erinevad, kuidas öelda, erialad ja igal asjal on teatud spetsiifika. Kuivõrd võimalik on, et see seadus loob võimalusi ka kollektiivlepingutega lahendada teatud spetsiifilisi probleeme, mis tekivad selle seaduse rakendamisel või siis, kui seal on midagi puudu jäänud, mida tarvis oleks?

12:24 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! See seadus ei piira olemasolevaga võrreldes kollektiivlepingute kontekstis nendes küsimustes kokkuleppimist. Nagu ma mainisin, on leppetrahv kindlasti üks teema, mille üle on võimalik läbi rääkida, mis puudutab tööandjate ja töötajate vastutust nõuete täitmise eest. Jätkuvalt jääb alles võimalus, et spetsiifiliste inimrühmade või töötajagruppide või ka spetsiifiliste elualade kohta kehtestatakse eriseadustes erinõuded. Üldseaduses, milleks on see seadus, on iseenesest tehtud teatud üldistamist, selleks et seaduse normid töötervishoiu ja tööohutuse alal oleksid universaalsemalt rakendunud. Samal ajal on päris mitmes punktis tegeletud konkreetsete elualade või, ütleme, paljude majandustegevus- või ettevõtlusliikide või ettevõtlusvaldkondade teatud nõuetega, mis on ajale jalgu jäänud. Seaduses on siiani õige mitmeid, mõnikord võib-olla isegi natuke naljakaid regulatsioone. Näiteks on räägitud sellest – ma ei leia üles, kus see siin oli –, et on kehtestatud nõuded soojakule ja me seadusega lubame lisaks soojakule kasutada ka mobiilset soojakut ja haagissuvilat, kui see on piisavalt soe. Seda tüüpi seaduse tasemel kinnikirjutamist, mis on päris elust suhteliselt kaugele läinud, on siin seaduses üksjagu. Nii et me pigem liigume selles suunas, et normid oleksid üldisemad, eeldusel, et ettevõtluskeskkonna ja tervikuna tööohutuse valdkonnas on Eestis teadlikkus nendest riskidest paranenud ja me ei pea igat asja detailselt ette kirjutama. Näiteks on kehtivas seaduses öeldud, et olmeruume peab tööandja koristama kord päevas. Nüüd me ütleme seaduses, et tööandja peab olmeruumid hoidma puhtana. Võib-olla piisab, kui ta koristab neid kord nädalas, võib-olla neid kasutataksegi ainult kord nädalas. Praeguses seaduses on, et kord päevas peab neid ruume puhastama. Seda tüüpi normidetailsust tuleks vähendada ja rohkem rääkida õiguslikest väärtustest, mille põhjal tegelikult on praktika juba välja kujunenud ja tõenäoliselt ei vaja see nii täpset seaduse tasemel reguleerimist. Sellega avaneb suurem ruum just nimelt kollektiivsuhete kontekstis kokkuleppimiseks.

12:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

12:27 Raivo Põldaru
Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Avades selle seaduseelnõu leheküljelt 4, loen sealt punkte 1–10, mis kõik loetlevad ohutegureid, ja siis 11. punkt on selline: muu ohutegur või töö laad. Võib-olla saaks hoopis lühemalt teha, kõik need 10 punkti ära jätta ja kirjutada lihtsalt "kus on ohutegur" või "kus on ohtlik töö"?

12:28 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! See on üldiselt selline juuraspetsialistide eelistatud viis, kuidas neid asju seaduses sõnastada. Õiguspraktika lihtsustamiseks mainitakse ära olulisemad tegurid, on need siis ohutegurid või mingid muud. Aga selleks, et vältida olukorda, kus lõpuks ilmneb päriselus – päriselu on ikka mitmekesine – veel mingisuguseid ohutegureid, aga kui neid pole seaduses mainitud, siis öeldakse, et aga need polegi

ohutegurid, mainitakse ära olulisemad ja viimase punktina öeldakse "või muud". Seda on Eesti seadustes päris palju ja minu meelest õiguspraktika pigem õigustab sellist seadusloomet, vähemasti ei ole ma vastupidist kuulnud.

12:29 Aseesimees Enn Eesmaa
Auväärt minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekande teeb sotsiaalkomisjoni aseesimees Monika Haukanõmm. Palun!

12:29 Monika Haukanõmm
Härra juhataja! Hea minister! Head Riigikogu liikmed! Annan teile ülevaate sotsiaalkomisjonis selle eelnõuga seoses toimunust. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse ning kollektiivlepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 581 ettevalmistamine esimeseks lugemiseks toimus 13. veebruaril. Lisaks komisjoni liikmetele olid istungile kutsutud tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski ja Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna nõunik Eva Põldis.
Kuna minister andis eelnõust päris põhjaliku ülevaate, siis keskendun ma ainult paarile küsimusele, mis komisjonis tõstatusid. Nimelt tahtis täpsustust eelnõu punkti 13 kohta Tiina Kangro. See punkt puudutab tööandja rakendatavaid abinõusid alaealiste töötajate terviseriskide vältimiseks. Mida see täpsemalt tähendab? Saime vastuse, et alaealise töökohta on vaja kohandada, ta oma nooruse tõttu võib olla kasvult lühem kui täiskasvanu ning võib vajada näiteks madalamat tööpinda. Alaealisel töötajal võib olla vaja teha ka rohkem, pikemaid või sagedamini puhkepause, kuna ta väsib kiiremini kui täiskasvanu.
Küsisin ministrilt ka seda, et kuna eelnõu on välja töötatud tihedas koostöös tööandjate, töövõtjate ja ametiühingutega ning tehti kompromisse, siis millised olid need kompromissikohad, mille tulemusel tööandjad ja ametiühingud eelnõuga rahule jäid. Toodi välja kaks punkti. Esimene oli see, millest siin täna juba räägiti, need olid leppetrahvid, millega ametiühingud algul väga nõus ei olnud, aga läbirääkimiste käigus leiti hea kompromiss. See säte ei ole suunatud üksnes töötajate vastu, vaid see toimub kahepoolselt: kui lepingut rikub kas tööandja või töövõtja, siis mõlemal on olemas vastutus ning on määratud kindlaks ka konkreetsed summad, kusjuures töövõtja puhul ei tohi see olla suurem kui ühe kuu keskmine töötasu. Lisaks oli siin teine pool: karmistati tööandja karistusi tööohutusnõuete rikkumise eest. Seda summat siin juba nimetati, maksimaalselt võib see trahv nüüd 2600 euro asemel olla 32 000 eurot, kui seadus vastu võetakse. Ehk seda summat oluliselt suurendatakse.
Kuna tegemist on suuresti tehnilise ja täpsustava eelnõuga, mis sisuliselt väga palju midagi ei muuda, siis ei olnud ka komisjoni liikmetel väga palju küsimusi. Me saime eelnõu ettevalmistamiseks tänaseks istungiks hakkama ühe istungiga. Lõpetuseks võeti vastu olulised ja vajalikud otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 20. veebruariks 2018 (konsensuslikult), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslikult), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks traditsioonilised kümme tööpäeva ehk tähtaeg oleks 6. märtsil 2018 kell 17.15 (konsensuslikult) ning määrata ettekandjaks komisjoni aseesimees Monika Haukanõmm (konsensuslikult). Aitäh!

12:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh! Teile rohkem küsimusi ei ole ja isegi esimest küsimust ei ole. Nagu kuulsite, juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 581 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märtsi kell 17.15.

---

6. 12:34 Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (562 SE) esimene lugemine

12:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane kuues päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 562 esimene lugemine. Kutsun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme Hanno Pevkuri, ta on ka Riigikogu juhatuse liige.

12:35 Hanno Pevkur

Hea aseesimees! Head kolleegid! Tegemist on absoluutselt väga hea ja vajaliku eelnõuga. See eelnõu on väga lühike, aga mõjutab Eesti õiguskorda päris kõvasti. Nimelt, kui vormilise poole pealt pihta hakata, siis võib öelda, et selle eelnõuga muudetakse kriminaalmenetluse seadustiku § 38^1 lõiget 2, mida täiendatakse ainult ühe lausega. See lause on väga lihtne: "Kui kannatanud haldusorgan ei ole esitanud avalik-õiguslikku nõudeavaldust, võib selle esitada riigi nimel prokuratuur."
Räägime siis lahti, mida see tähendab. See tähendab seda, et kui keegi on omavalitsuses või mõnes riigiettevõttes varastanud või tekitanud kahju ja see riigiettevõte või omavalitsus ise ei esita tsiviilnõuet – ei ütle, et talle on kahju tekitatud –, aga kriminaalmenetlus tuvastab, et kahju on tekkinud, maksumaksjale on kahju tekitatud, siis prokuratuuril tekib õigus see nõue ise esitada. Ei saa olla olukorda, kus maksumaksjale tekitatakse kahju, aga keegi jätab oma huvidest lähtudes või mingil muul segasel põhjusel kahjunõude esitamata.
Selle eelnõu kirjutamisel me kaalusime seda, kas anda kahjunõude esitamise võimalus Rahandusministeeriumile. Leidsime, et menetlusökonoomika mõttes on mõistlikum, kui seda teeb prokuratuur, kes niikuinii juhib kriminaalmenetlust ning kellel on kõik vajalikud andmed ja tõendid selle kohta, milline kahju tekitati ja kellele tuleb kahjunõue esitada.
Teiseks kaalusime seda, kas võimaliku tagasimakse summa, mis hüvitab seda, mis maksumaksjalt on varastatud, või seda, milline kahju on tekitatud, tuleks anda kahjukannatajale ehk omavalitsusele või riigi äriühingule. Leidsime, et mõistlikum oleks jätta see riigi tuludesse. Seda väga lihtsal põhjusel: et motiveerida kahjukannatanuid ise kahjunõudega tegelema. Nimelt on juba kehtivas seaduses põhimõte, et kui keegi kannatab kahju, siis ta läheb ja nõuab selle kahju kriminaalmenetluse kaudu tsiviilnõudena välja. Aga selle juhtumi kohta, kui seda nõuet ei esitata, on praegu seaduses lünk. Mul on väga hea meel, et terve õiguskomisjon mõistis selle lünga olemasolu ja pidas õigeks, et see eelnõu jääb menetlusse, seda menetletakse edasi.
Ma olen nõus sellega, et seda eelnõu tuleb menetleda koos põhiseaduskomisjonis hetkel menetluses olevate muude õiguskantsleri ettepanekutega korruptsiooni vähendamise kohta kohalikes omavalitsustes. Ma olen päri ka sellega, et kui põhiseaduskomisjon selle eelnõu, mis nende menetluses on, siia saali toob, siis pärast seda toimub põhiseaduskomisjoni menetluses olevast kriminaalmenetluse seadustikust sätete väljavõtmine ja õiguskomisjoni menetlusse üleandmine, sest kriminaalmenetluse normid on õiguskomisjoni valdkond. Mul ei ole midagi selle vastu, kui need kaks eelnõu sisulises mõttes ühendatakse, sest oluline on probleem lahendada.
Neid näiteid omavalitsuste kohta võib tuua ju päris mitmeid. Võtame ainuüksi 2016. aasta. Korruptsioonijuhtumitest 17 registreeriti siis riigiasutustes, 11 omavalitsustes ning 16 riigi ja omavalitsuse äriühingutes. Võib-olla viimane näide (käisin hiljuti Ida-Virumaal) pärineb Kohtla-Järvelt. Kohtla-Järve linn ei ole senimaani esitanud kriminaalmenetluse raames kahjunõuet endise linnapeaga seotud kriminaalmenetluse asjus. Neid näiteid tõi õiguskomisjoni istungil keskkriminaalpolitsei esindaja teisigi. Nii et probleem on akuutne ja probleemipüstitus adekvaatne. Mina ja ka teised õiguskomisjoni liikmed saime väga hea ja vajaliku teadmise siis, kui peaprokurörilt küsiti, et kui suurtest summadest me räägime. Kahju, mis on maksumaksjale tekitatud, küündib peaprokuröri hinnangul ikkagi miljonitesse eurodesse.
Tegemist on tõsise teemaga ning see eelnõu vajab kiiret ja selget menetlust. Ma usun, et prokuratuurile lihtsa ja lakoonilise võimaluse andmine on hea ja kiire lahendus, selleks et saaks sellise lünga õigusest kõrvaldada. Aitäh!

12:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel, teie küsimus, palun!

12:40 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt ma teatan, et ma kahtlemata toetan seda eelnõu, aga mulle jäid siiski pisut segaseks selle esitamise motiivid. Oli teada, et õiguskantsler on pöördunud põhiseaduskomisjoni poole ja põhiseaduskomisjon seda eelnõu ka ette valmistas, aga Reformierakonna fraktsioon tõttas ette. Kas see oli poliitilise punkti järele minek või on motiiv see, mida te viimati ka puudutasite, et Riigikogu juhatuse tubli liikmena te tahate seista selle eest, et eelnõusid ja nende eri

aspekte arutatakse erinevates komisjonides? Tõepoolest, kriminaalmenetluse seadustik peaks rangelt võttes kuuluma õiguskomisjoni valdkonda, ehkki ühes komisjonis algatatud eelnõu kohta saab komisjon teiselt komisjonilt arvamust küsida.

12:41 Hanno Pevkur

Aitäh selle küsimuse eest! Ei, küsimus oli pigem selles, et me ootasime mõnda aega, mida põhiseaduskomisjon õiguskantsleri ettepanekuga siis peale hakkab. Vaadates neid õiguskantsleri erinevaid ettepanekuid, oli see üks konkreetne punkt, mille põhjal tuleks muuta kriminaalmenetlust. Minu hinnangul olekski mõistlik olnud, kui põhiseaduskomisjon mitte ei oleks algatanud n-ö kobareelnõu, et kõrvaldada omavalitsustega seotud põhiseaduslikke probleeme, millele õiguskantsler tähelepanu juhtis, vaid oleks kohe andnud palve edasi õiguskomisjonile, et nendes osades, mis puudutavad kriminaalmenetlust, algataks muudatuse õiguskomisjon ise. Valitsuselt ei ole seda initsiatiivi, seda algatust tulnud. Eks see oli meie fraktsiooni otsus, et me selle küsimuse üles tõstame. Vaadates viimaste aastate korruptsioonijuhtumeid, oli selge, et tegelikult ei olnud enam aega oodata. See on üks konkreetne ja kiire lahendus, kuidas me saame väga väikese õigusliku parandusega lahendada väga suure õigusliku probleemi.

12:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Õiguskomisjoni arutelust teeb kokkuvõtte õiguskomisjoni liige Külliki Kübarsepp. Palun!

12:43 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head kolleegid! Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 562 oli õiguskomisjonis arutlusel eelmise nädala esmaspäeval, 12. veebruaril. Arutelu oli emotsionaalne ja põnev. Ma jagaksin selle kolme kategooriasse. Esiteks oli suur küsimus, kas probleem on olemas. Oli saadikuid, kes arvasid, et see ei ole nii domineeriv probleem. Küll aga ütles Mati Ombler, Keskkriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroo juht, et on olemas sellised omavalitsused nagu Tartu, Kõpu, Mustvee, Lohusuu, Kallaste ja Kiili vald ning Kohtla-Järve linn, kus probleem on täiesti olemas. Täpsustuseks mainis veel peaprokurör rahasummade kohta ehk selle kohta, kui palju on omavalitsustele kahju tekitatud, et võib rääkida ikka miljonitest eurodest. Teema on üsna tõsine.
Teine teema, millele ma tähelepanu juhiksin, on see, kes võiks nõude esitada, kas seda võiks teha prokuratuur või Rahandusministeerium. Prokuratuur otseselt vastu ei olnud, küll aga esitasid nad tähelepaneku, et kindlasti vajaksid nad juurde ressursse, eriti majandusekspertе, kes aitaksid neid kaasusi kokku panna. Korraks tekkis küsimus, miks eelnõu algatajad on rääkinud sellest, et võib esitada kahjunõude, mitte ei ole sellist kohustust. Komisjoni ettekandja tõi välja meie õigusriigis kehtiva põhimõtte, et peab säilima kaalutlusõigus, lähtudes asjaoludest ja võimalustest peab saama otsustada, kas anda menetlusse või mitte anda.
Kolmandaks toon välja, et see eelnõu võiks olla ühildatav põhiseaduskomisjoni menetluses oleva kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõuga 574. Siin oli arvamusi seinast seina, aga lõppotsus oli see, et mõistlik on eelnõu esimene lugemine lõpetada ja eelnõusid võiks kas ühiselt edasi arutada või tuleks arvestada seda, mida andis teada Tanel Kalmet Justiitsministeeriumist, et valitsus on tegemas ettepanekut, et kriminaalmenetlusega seotud otsused võiks põhiseaduskomisjoni menetlusest tuua õiguskomisjoni lauale.
Me langetasime konsensuslikult järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 20. veebruariks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märts kell 16 ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Aitäh!

12:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimus teile tuleb Andres Herkelilt. Palun!

12:46 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mul on kõrvutavalt ees nii see eelnõu 562, mis on esimesel lugemisel, kui ka § 3 põhiseaduskomisjoni eelnõust 574, mis pole veel esimesele lugemisele jõudnud. Mõlemad käsitlevad kriminaalmenetluse seadustiku muutmist ja on mõnevõrra erineva

loogikaga üles ehitatud. Kas te neid õiguskomisjonis ka võrdlevalt vaatasite? Kas põhiseaduskomisjon on juba õiguskomisjoni poole arvamuse saamiseks pöördunud?

12:47 Külliki Kübarsepp

Aitäh! Meie seisukoht oli see, et lõpetame saalis selle eelnõu esimese lugemise, siis me pöördume või ettepaneku esitaja ise pöördub põhiseaduskomisjoni poole, et saaks edasisi menetlusotsuseid arutada. Meie analüüsitasand oli selline, et kriitikute arvates on Reformierakonna esitatud eelnõu liiga lakooniline ja põhiseaduskomisjoni oma on detailsem. Ka valitsuse kriitika oli see, et Reformierakonna esitatud eelnõu on liiga lakooniline. Aga me pidasime õigeks, et esimesed lugemised tuleb lõpetada ja siis menetlusotsustega edasi minna. Põhiseaduskomisjon siiani meie poole arvamuse küsimisega ei ole pöördunud.

12:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh ettekandjale! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajail on soovi läbi rääkida? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 562 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. märtsi kell 16.
Head kolleegid, toimekat tööpäeva jätku teile kõigile! Siin suures istungisaalis kohtume homme kell 13. Kõike head!

Istungi lõpp kell 12.49.